علاوه‌لی
قربان رساله‌سی

مؤلفی

قسطمونی علماسندن اولیا افندی

طابع وناشری :

حکاکلرده ٦ نومرولی دکانده سلستره‌لی حافظ شوقی

باب والای مشیختپناهیده منعقد تدقیق مؤلفات انجمن عالیسنک تدقیق وتصدیقی ومعارف عمومیه نظارت جلیله‌سنک ١٨٥ ـ ٢٧٧٤ نومرولو و فی ٢٧ شعبان سنه ١٣٢٥ و فی ٢٢ ایلول سنه ١٣٢٣ تاریخلی رخصتنامه‌سیله طبع اولنمشدر .

ایکنجی طبعی

درسعادت

باب عالی جاده‌سنده ٢٣ نومرولی مطبعه‌ده طبع اولنمشدر

١٣٢٥

جماعتدن ایشیتدیکده اون آلتیدن زیاده اولسه
تابع اولور رکعت اولیده امام تکبیرلری ادا
ایتدیکدنصکره رجل اقتدا ایلسه درحال تکبیرلری
قضا ایدوب امامه ایریشور اگر قیامده قضا ایتمسه
صحیح اولان رکوعده قضا ایدر امام دخی بویله‌در
قیامده تکبیرلری ادا ایتمسه رکوعده ادا ایدر
واگر رجل ایکنجی رکعتده ایریشسه رکعت اولایی
قضا ایدر ایکن تکبیرلری برینک عقبنده اولمسون
ایچون اول قرائت ایدوب بعده تکبیرلری کتورر

عید حقنده تحریر اولنان مسائلک کافه‌سی
تنویر الابصار وشرحی وحاشیه‌سندن
تحریر اولندی والحمد لله علی التمام
والصلوة علی خیر الانام
وعلی آله البررة
الکرام

٢

کتبه الحاج عبد الرحمن حلمی
١٣١٠

قربانه رساله‌سی

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله الذی انزل القرآن واوجب القربان علی حر مسلم مقیم قادر بقدرة الامکان من غیر فرق بین الشیوخ والشبان والذکران والنسوان لیرکبوا علیه یوم الحشر والمیزان والصلاة والسلام علی سید ولد عدنان الذی اصله ونسله الذبیحان رسولنا محمد صاحب البیان والبرهان وعلی آله واصحابه الذین بذلوا فی طاعته الاموال والمهج والابدان .

معلوم اوله‌که حوایج اصلیهٔ ضروریه ودیون بشریه‌دن فضله نصاب شرعی‌یه مالك اولان هر بر مؤمن مکلف ومؤمنهٔ مکلفه‌یه سنه‌ده بر کره قربان بیرامی کونلرندن ایام نحر دنیلن ذی الحجهٔ شریفه‌نك اوننجی اون برنجی اون ایکنجی کونلرندن برنده قربان کسمك صورتیله جناب رب العزة حضرتلرینه تقرب ایتمك اصح روایتده واجب وبو وجیبه‌یی اداده ذبح اولنان حیوانك وذبح ایدن کیمسه‌نك احوالنه متعلق نیجه مسائل شرعیه‌نك بیلنمسی لازم ولازب وبو مسائلی بیلمیه‌رك جهل وعمی اوزره قربان ذبح ایدنلر خطرده بولنه‌جقلری وبو حالده بودرلو کیمسه‌لر (لیلاً حاطب) کبی اوله‌جقلری واضح ولاحب اولدیغندن قسطمونیده ارباب تدریس ومذاکره‌یه ذیل ونقطهٔ اخیر بو فقیر پرتقصیر صاحب ذهن کلیل محمد خلوصی الشهیر باولیا بن یحیا (المحتاجان الی المولی الجلیل) اخوان دینه بر خدمت ووسیلهٔ عفو ومغفرت اولمق نیت خیریه‌سیله کتب فقهیهٔ معتبره‌دن مسائل مذکوره‌نك اهم ومهم اولانلرینی جمع والتقاط وتعمیم نفعی ایچون (لسان عذب البیان) ترکی ایله ترجمه وتعبیری طریقنه سلوك ایله احتیاط ایدرك (بعنایة الله تعالی) مستجمع اولان امهات ومهمات

مسائلك طبع وتمثیل ونشریله مقصود عبد عاجز حاصل اولمش ایدی . سایهٔ معارفوایهٔ ملوکانه‌لری ممالك محروسهٔ شاهانه‌لرینك هر جهتنی دار المعارف دینلمکه شایان بر حاله ایصال ایتمش اولان پادشاه دیانت پرور وشهریار عدالت کستر السلطان ابن السلطان السلطان الغازی (عبد الحمید) خان ثانی «خلد الله سرادق سلطنته مادام السبع المثانی» افندمز حضرتلرینك عصر معالی حصر همایونلرنده نسخهٔ اصلیه‌سنه برچوق مسائل مهمهٔ لازمه علاوه واکثر عباراتنك توضیحیله تکرار طبعنه مباشرت ایدلدی . ومن الله التوفیق الی احسن الطریق وهو خیر الرفیق

﴿ بیان الاضحیه ﴾

اضحیه: لغتده ابتداء ضحی وقتی ذبح اولنان حیوانه دینلدی صکره (ایام نحر) ده یعنی ذی الحجهٔ شریفه‌نك اوننجی اون برنجی اون ایکنجی کونلریله اون برنجی اون ایکنجی کیجه‌لری ایچنده ذبح اولنان حیوانه دینلدی .

شریعتده: عبادت وقربت نیتیله بش نوع حیواندن یعنی قیون، کچی، صغیر، جاموس، دوه‌دن اوقات مذکوره‌ده ذبح اولنان حیوانه دینلمشدر .

﴿ احکام قربان ﴾

اصح اولان مذهب پاکمزده قربان واجبدر واقوالك ایچنده مفتابه اولان بودر لکن عملاً واجبدر اعتقاداً جزماً واجب دکلدر یعنی اصلنی انکار ایدرك شریعتده قربان وصلاة وتر وصدقهٔ فطر یوقدر دین کیمسه (نعوذ بالله) کافر اولور. لکن ذاتنی اقرار وجوبنی انکار ایلسه یعنی شریعتمزده بونلر واردر اما واجب دکلدر دیسه کافر اولماز کنهکار اولور (رد المحتار، اشباه وغیرهما) وقربانك وجوبی صدقهٔ فطرك وجوبی قدر اکمل دکلدر .

زیرا قربان واجب اولمسی اختلافیدر . امام ابی یوسف حضرتلرینه کوره سنتدر دیدیلر و (طحاوی) امامین عندنده [١] سنت مؤکده (وابن زیاد)ك

[١] امامیندن مراد امام محمد ایله امام ابی یوسف رحمهما الله حضرتلریدر .

ابو حنيفه‌دن (وابن رستم)ك امام محمددن روايتلرنده فرض اولديغنى وفقهادن تطوع ومستحب اولديغنه قائللر بولنديغنى بيان ايتمشدر . (درر، قاضيخان)

ايشته قربانك وجوبى اختلافى اولديغندن بركيمسه اوزرنده زكاة وحج وصدقهٔ فطر وكفارت يمين وقربان بورجى وارايكن وفاتى يقين اولوب ثلث مالندن بونلرك تأديه‌سنى وصيت ايلسه ثلث مالى كفايت ايدرسه جمله‌سنى ادا ايتمك لازم اولور . ثلث مالى وفا ايتمزسه زكاتندن بدأ اولنوب اوله زكاتى صكره حجى صكره صدقهٔ فطره‌سى وبوندن صكره كفارت يمينى واك صكره مالى قالورسه قربانى ادا اولنور . (سراجيه)

اولجه بيان اولنديغى وجهله (تضحيه) يعنى (ايام نحر) ده قان آقيتمق قدرت ممكنه بولنديغنده اصح اولان امام اعظم ومحمد (رحمهما الله تعالى) حضرتلرينه كوره واجبدر .

زيرا حديث شريفده « مَنْ وَجَدَ سَعَةً فَلَمْ يُضَحِّ فَلاَ يَقْرَبَنَّ مُصَلاَّنَا » بيورلمشدر . معناى شريفى بركيمسه قربان كسمكه قدرتى اولورده قربان كسمزسه اول كيمسه البته بزم مسجدمزه يعنى بزه يقين اولماز ديمكدر . ديكر حديث شريفده شفاعتمزه نائل اولماز بيورلمشدر .

بو قدرت محض شرطدر . زيرا اصل تكليف آنك اوزرينه توقف ايدر بركره قدرت موجود اولديغى كبى قدرتك يعنى نصابك دوامى شرط دكلدر . مجرد فعله قادر اولمقدن عبارت برشرط اولديغندن وجوبنك بقاسى ايچون قدرتك بقاسى شرط اولمدى .

ايمدى قربان قدرت ممكنه ايله واجب اولديغندن زنكين اولان كيمسه‌لر واجب اولان قانى (ايام نحر) ده آقيتميوب وقتنى كچيرسه‌لر قربانك قيمتنى تصدق ايتملرى لازم كلور . لكن فقيرلر ونذر ايدن كيمسه‌لر آلدقلرى قربانى ايام مخصوصه‌سنده كسميوب وقتنى كچيرسه‌لر قيمتنى تصدق جائز اولميوب (ذات قربانى) يعنى عيناً حيوانى تصدق واجب اولور .

هر بر مكلف ومكلفه‌يه بيلنمسى لازمدركه عبادت وقربت ماليه ايكى نوعدر

برى تمليك طريقيله اداء اولنور فقرايه ويريلن صدقه‌لر كبى . ديكرى اتلاف طريقيله اداء اولنور . كوله وجاريه‌سنى آزاد ايتمك كبى .

اضحيه‌ده بو ايكى معنا موجوددر . زيرا حيوان كسيلوب قان آقيدلدقده اتلاف ايله عبادت حاصل اولور وات ودريسنده تصرف ايله تمليك واباحه بولنور . صدقهٔ فطر ايله قربان مكلفك ذمتنه وشخصنه تعلق ايلديكندن بونلر واجب اولدقدن صكره مال هلاك اولسه عمرى ايچنده ادا ايتمدكجه ساقط اولماز ياقيمتلرينى ويا عينلرينى تصدق واجب اولور . زيرا قدرت ممكنه ايله واجب اولان شيئك حال وشانى بويله‌در . حج دخى بو قبيلدندر . زكات بونلرك خلافنه‌در . يعنى زكات (قدرت ميسره) ايله واجب اولديغندن مال هلاك اولديغى كبى وجوب ساقط اولور .

وقربان اصح اولان وجوبنك شرائطى كنديلرنده بولنان كيمسه‌لره آنجق كندى نفسلرى ايچون واجب اولور . زنكين اولميان كوچك چوجغى ايچون پدرينه، كوله وجاريه‌سى ايچون افنديسنه قربان كسمك واجب اولماز بلكه پدرى چوجغى ايچون افنديسى كوله وجاريه‌سى ايچون قربان كسيويرمك مستحبدر . (قاضيخان وغيرها)

امام حسن روايتنده چوجغندن ووفات ايدن اوغلى وياقيزينك چوجقلرندن قربان كسيويرمك واجبدر . (ابن عابدين)

وصبينك كندى مالندن قربان لازم اولمسنده اختلاف واردر . قربان ماله تعلق ايتديكندن زنكين اولان صبى‌يه قربان لازم كلمسى راجح واحتياطليدر . (صاحب هدايه) زنكين اولان صبى‌يه قربان لازم اولديغنه و(در مختار) و (كافى) اولمديغنه قائللردر .

قربان واجب اولمسنك شرطلرى

كرك اركك وكرك خاتون (ايام نحر)ك آخر وقتنده مسلم اولمق مقيم اولمق حر اولمق وكنديسنه صدقهٔ فطر واجب اوله‌جق درجه‌ده زنكين اولمقدر بو شرطلر كنديلرنده بولنان هر بر مسلمانه اصح اولان آنجق كندى نفسى ايچون سنه‌ده

بركره اوقات مخصوصه‌سی ایچنده قربان کسمك واجب اولور .

مسافره قربان واجب اولماز زیرا حضرت علی (رضی‌الله عنه) افندمز (لَيْسَ عَلَى الْمُسَافِرِ جُمُعَةٌ وَلَا أُضْحِيَةٌ) بیورمشلردر . یعنی مسافر اوزرینه جمعه‌نمازی وقربان واجب اولماز دیمکدر .

اکر مسافر نافله اوله‌رق قربان ایدرسه جائز اولور . واکر مقیم ایکن آوب صکره سفره کیتمك مراد ایلسه وقتك آخرندن اول یعنی اوزرینه واجب اولمادن کیدرسه زنکین ایسه صاتمسی جائز اولور . فقیر ایسه صاتمق جائز اولماز آلمق سببیله اوزرینه واجب اولدی بیوردیلر . (ردالمحتار)

امام اعظم وابویوسف حضرتلرینه کوره قربانك واجب اولمسنده عقل وبلوغ شرط دکلدر . مجنونك وصبینك مالارندن بابالری یاخود وصیلری قربان ایدیویروب صبی‌یه ومجنونه یدیررلر باقی قالانی بونلر ایچون عینیله انتفاع اولنان برشیئه تبدیل ایدرلر . لکن امام محمده کوره بلوغ وعقل شرطدر حتی صبینك مالندن کسسه‌لر اودمك لازم کلور . (ابن عابدین)

مکلف اولان چوجغندن وخاتوندن اذنسز قربان کسیویرمك جائز اولماز (قاضیخان) لکن امام ابویوسف استحساناً بونلر ایچون اذنسز جائز اولور بیوردی . (ردالمحتار)

معتوه ومجنون جمیع احکامده صبی کبیدر . (هندیه)

قربانك رکنی : ذبحی جائز اولان حیوانی کسمکدر وحکمی عالم دنیاده عهدهٔ واجبدن چیقمق وعالم عقباده نیت صحیحه‌یه مقارن اولدیغی حالده جناب اللهك فضل واحسانیله ثوابه نائل وواصل اولمقدر .

﴿ قربان نصابی ﴾

قربان نصابی : صدقهٔ فطر واجب اوله‌جق قدر ماله مالك اولمقدر . مالك اولدیغی مالك زکوة نصابنده اولدیغی کبی آلیش ویریش ایله آرته‌بیله‌جك مال اولمسی شرط دکلدر .

وزکوة کبی ماله مالك اولدیغندن صکره اوزرندن برسنه کچمك لازم دکلدر . بلکه قربان کسمکه مخصوص اولان کونلرك آخرنده زنکین اولسه درحال قربان کسمك واجب اولور . نصابه مالك اولمیانلره واجب اولماز . (قاضیخان)

حوائج اصلیهٔ ضروریه یعنی ساکن اوله‌جغی اوی واوینك مقدار کافی اشیاسی وبینه‌جکی حیوانی وقوللانه‌جغی سلاحی وخدمتنه مخصوص اولان کوله وجاریه‌سی وکیه‌جکی اوچ دزلو البسه یعنی ایش البسه‌سی وعادتا کیدیکی البسه وجمعه وبایرام کونلرینه مخصوص البسه‌سی وکندیسنك ونفقه‌سی کندی اوزرینه واجب اولانلرك [١] برسنه‌لك نفقه‌لرندن فضله اوله‌رق ایکی‌یوز درهم کموش ویاخود دیکرمی مثقال [٢] آلتون ویابونلرك برینك قیمتنه مالك اولان کیمسه‌لره سنه‌ده برکره ایام نحر دینلن کونلردن برنده قربان کسمك واجب اولور .

علمانك برنوعندن ایکیدن زیاده کتابلری وخاتونلرك مهر معجللری وقوجه‌سی زنکین اولانلرك مهر مؤجللری دخی نصابده معتبردر . (جوهره)

باغ وباغچه وچفتلك وسائر املاکده بعض علما نصابی قیمت اصلیه‌سندن وبعضیلری ایجارندن اعتبار ایلدیلر . (هندیه)

---

[١] برکیمسه اوزرینه غیرك نفقه‌سی واجب اولمق اوچ سببدن بریله اولور .
برنجیسی : زوجیتدر زیرا زوجه‌نك نفقه‌سی هرحالده زوجی اوزرینه واجب اولور ،
ایکنجیسی : قرابتدر بابا اوزرینه قزلرینك وکسبدن عاجز وفقیر اولان بیوك اوغللرینك وفقیر اولان کوچك اوغللرینك نفقه‌سی واجب اولور و زنکین اولان اوغللره و قزلره بابالرینك وآنالرینك وسائر اصوللرینك نفقه‌لری واجب اولور وفقیر وکسبدن عاجز اولان هربر ذی‌رحم محرمك نفقه‌لری حکم حاکمله یاخوددر کندیلرینه اصابت ایده‌جك میراث مقدارده وارثلری اوزرینه واجب اولور .
اوچنجیسی : ملکدر افندی‌یه کوله وجاریه‌سنك نفقه‌سی واجب اولور .

[٢] برمثقال یوز آربه آغیری دیمکدر . آلتونك اوسط عیاری اعتبار اولندقده هرمثقال آلتمش غروش ایدر اوسط آربه‌دن یکرمی مثقال آلتونك قیمتی (١٢٠٠) غروش ایدر بومقدار آلتون نصابی اولور . کموشك درهمی وقت وزمانه کوره حساب ایدیلوب (٢٠٠) درهمك قیمتی نه طوتارسه اول مقدار کموش نصابی اولور .

نصابك بو مختصرده تفصيلاً ذكرى ممكن اولهمیهجغندن بو قدرله اكتفا ایدلدی . تفصيلات آرزو ايدن اخوانك مطولاته مراجعتلرى توصيه اولنور .

﴿ قربان ايديلهجك حيوان ﴾

زنكين اولان كيمسهلر اصح اولان آنجق حيوان مخصوصى كسمكله قربانى ادا ايدر وقت ايچنده قربانى كسميوب قيمتنى تصدق ايتسهلر ادا ايتمش اولمازلر . (وحدتى)

قربان كسيلوب قانى آقيدلدقده تلف اولسه دخى وجوب ساقط اولور . تكرار كسمك لازم اولماز . (هنديه)

فقير اولان كيمسهنك قربان نيتيله خروس وطاووق كسمهسى مجوسى فعلى اولديغندن مكروهدر . (هنديه)

﴿ قربانه مخصوص اولان حيوان ﴾

قربانه مخصوص اولان حيوان قيون ، كچى ، صيغر ، جاموس ، دوهدر . قيون كچى بر ياشنده صيغر وجاموس ايكى ياشنده ، دوه بش ياشنده قربان اولور . لكن قوزى بيوك اولوب آرقهسندن باقيلدقده بر سنهلك قيوندن فرق اولنمازسه آلتى آيى تمام ايدنجه اتفاقاً قربان اولور . بعض فقها آلتى آيى تمام ايدن قوزى هر حالده يعنى كوچك اولسون بيوك اولسون قربان اولور بيوردیلر . (وحدتى) (صاحب نهره) كوره كچى اوغلاغى قوزى كبيدر . لكن (قهستانيده) بو ايكى مسئلهيه فتوى اولمديغى وضعيف اولديغى بيان بيورلمشدر .

وقربان اولهجق حيوان وحشى اولماملیدر اكر وحشى ايله انسى واهلى بيننده تولد ايتمش ايسه آناسنه باقيلور . اكر آناسى وحشى ايسه ياوريسى دخى وحشى عد اولنوب قربان ايتمك جائز اولماز .

واكر آناسى انسى ايسه ياوريسى انسى عد اولنوب قربان ايتمك جائز اولور . واكر وحشى اولوب صكرهدن مونسه اولان اينك واوكوزى قربان

ايلسه جائز اولماز لكن اولجه انسى اولوب صكرهدن وحشى اولمسى قربان اولمسنه مانع اولماز . (هنديه)

باباسى بشقه حيوان اولوب اناسى قربانه مخصوص حيواندن اولدقده ياوريسى علف يرايسه قربان اولور . (قاضيخان)

قيون وكچى اشتراك قبول ايتمز . بر قيون بر كچى بر كيمسه ايچون قربان اولور يدى يه قدر اشتراك جائزدر ديهنك قولى متروكدر . عمل جائز اولماز . (قهستانى)

بر صيغر بر دوه يدى كيمسه ايچون قربان اولور . يعنى يدى كيمسه مشترك اولهرق بر صيغرى ويا دوهيى قربان ايدهبيلورلر مشتركلر يديدن نقصان وتك وچفت اولمق جائزدر . وفتوى بونكلهدر . (هنديه)

بعض علمايه كوره (دوه) اون كشيدن قربان اولور (اخى چلبى) زنكين اولان كيمسه بر قيوندن زياده بر قاچ قيون ياخود كچى قوربان ايلسه عامهٔ علما عندنده برى فرض عملى اولوب بردن زيادهسى تطوع اولور وصاحب محيطه كوره اصح ومختار اولان بودر .

امام حسنك امام اعظمدن روايتنده بر كيمسه ايكى قيون قربان ايتمكده بأس يوقدر . زيرا حضرت رسول اكرم (صلى الله تعالى عليه وسلم) افندمز هر سنه ايكى قيون قربان ايدردى و (حديبيه) سنهسنده يوز دوه قربان ايلديلر . (هنديه)

بعض علما جمله قربان واجب اولهرق صحيح اولور بيورديلر وبردن زيادهسى عادتا ات اولور دينده واردر .

لكن زنكين اولان بر كيمسه كندى نفسى ايچون بر دوه ياخود صيغر قربان ايلسه كافهٔ علمايه كوره كليسى اضحيه واجبه اولور . نمازده اوقونان قرآنك اوچ آيتدن وبر سورهدن زيادهسيده فرض اولديغى كبى . وفتوى بونكلهدر زيرا ايكى قيون ايله بر صيغر بيننده چوق فرق واردر چونكه ايكى قيون ايكى كره ذبحه يعنى قان آقيتمغه محتاجدر بر صيغر بونك خلافنهدر . (رد المحتار)

مشترك اولەرق اینك، اوكوز، دوه جاموس قربان ایتمكده مستحب اولان جمله مشتركلردن آلمالی ویاخود ایچلرندن برینه امر ایدوب آلدیرملی. یوقسه بری آنجق كندی نفسی ایچون آلدقدن صكره دیكرلری مشترك اولمق صحیح اولماز.

(درالمختار)

حاصل كلام ایچلرندن بری آلوب دیكرلری مشترك اولەجغی تقدیرده آلان كیمسه آلوركن اشتراكه نیت ایدرسه كراهتسز نیت ایتمزسه صكرەدن اشتراك ایدەجك كیمسه فقیر ایسه اصلا اشتراك ایتمسی جائز اولماز زنكین ایسه كراهت ایله جائزدر ومختار اولان بودر . (وجیز وقصاب‌زاده)

اگر جائز اولمیەرق مشترك اولسەلر فقیره مشتركلرك حصەلرینك قیمتنی تصدق لازم كلور . (هندیه)

جمله مشترك قربان وعبادت وثواب وفداء نفسه نیت ایتمك و حصەلری مساوی اولمق وجملەسی مسلم اولمق شرطدر .

انواع قربان بشقه اولمق ضرر ویرمز [۱] (ردالمحتار، وحدتی، درر)

اگر مشتركلردن بعضیسی ادایه وبعضیسی قضایه نیت ایلسەلر ظاهر اولان اتی بنك جائز اولماز ، تصدق لازم اولور . زیرا قضایه نیت ایدەنك نیتی باطل اولوب تطوعه منقلب اولور بو صورتده حصەلری حصهٔ شایعه اولدیغندن جملەسنه تصدق لازم اولور . (ردالمحتار)

ومشتركلرك بعضیسی واجب قربانه دیكرلری سنت وتطوع ونذر وعقیقه قربانه نیت ایتسەلر یاخود بعضیسی میت یاخود صبی ومعتوه اولسه جائز اولور .

(قاضیخان)

لكن مستحب اولان جملەسنك قربانی بر نوعدن اولمقدر . نوعلری مخالف اولمق كراهت تنزیهیه ایله مكروهدر . وكلیسی عادتا ات اولوردین دەواردر . (وحدتی)

اگر نذر مطلق قیون وكچی‌یه واقع وصادق اولور یعنی بركیمسه حیوانك

[۱] یعنی مشتركلرك هپسی عبادت نیتیله كسدكلری حالده بعضیسی ادا بعضیسی قضا ، نذر ، ویاتطوع اولەرق كسمش اولسەلرده ضرر ویرمز .

جنسنی تخصیص ایتمیەرك قربان نذر ایلسه قیون ویا كچی لازم كلوردن قوله كوره انواع قربان بشقه بشقه اولمق جائز اولماز . (خلاصه)

افضل اولان قربان

اتی وبهاسی زیاده اولان قربان افضلدر. قربان ایدیلەجك قیون ویا اینك اتی یدی كیمسه ایچون قربان ایدیلن حیوانلرك برحصەسنه مساوی اولورسه قیون یاخود كچی كسمك افضلدر .

لكن برحصەسنه مساوی اولمیوب یدی حصەدن بر حصەسنك اتی زیاده اولورایسه یدی حصەدن برحصەیه مشترك اولمق افضلدر .

قوچ قیوندن كچی تكەدن اتی و قیمتی چوق اولان آز اولاندن افضلدر . وقربان یاغلی وكوزل وبیوك اولمق مستحب وافضلدر .

(منیه وهندیه وغیرهما)

وكوزلری وقارنی و آیاقلری وكوكسی قاره اولان قیون ممدوح وزیاده افضلدر . (ابن‌عابدین)

زیرا رسول اكرم (صلی الله تعالی علیه وسلم) افندمز كوزی قاره بارنی قاره ایاقلری قاره بشقه اعضالری بیاض اولەرق قوچ قربان ایلدیلر.

(شرح شرعه)

وقربان ایدیلەجك براینكله اوكوزك قیمتلری اتلری مساوی اولورسه اتی كوزل اولدیغندن اینك اوكوزدن افضلدر . (هندیه)

قربانه مانع اولان واولمیان عیبلر

« عَمْیاءْ » : ایكی كوزی كور « عَوْراءْ » بركوزی كور حیوان دیمكدر بونلری قربان ایتمك جائز اولماز .

« عَجْفاءْ » : آریق حیوان دیمكدر ضعیفلكدن ایلكلری اریمش ایسه قربان ایتمك جائز اولماز .

« عَرْجاءْ » بر آیاغی آغساق دیمکدر کسه جك یره کلمکه قدرتی یوق
ایسه یعنی هیچ باصماز ایسه بونی دخی قربان ایتمك جائز اولماز اکر زحمتله
یورور ایسه کراهتله جائز اولور . (خلاصه وحدتی)

« سَکّاءْ » : قولاقسز طوغان حیوان دیمکدر قولاقلرندن بری اولسه
دخی اصح اولان قربان ایتمك جائز اولماز (قهستانی، ردالمحتار)

« صَمْعاءْ » : کوچك قولاقلی ودلیك قولاقلی وقولاغی تمغالی حیوان
دیمکدر قربان ایتمك جائزدر (خلاصه)

« جَدْعاءْ » : بورنی کسیك حیوان دیمکدر قربان ایتمك جائز اولماز .

(شرنبلالی)

« شَرْقاءْ » : قولاغی اورته سندن کسیلوب دلینمش یاخود اوزونلغنه
یارلمش حیوان دیمکدر .

« خَرْقاءْ » : قولاغی اینه یارلمش حیوان دیمکدر . بونلرده اکثریسی
ویانصفی کیتمش ایسه جائز اولمامغه محمولدر .

« مُقابَلَه » : قولاغی اوك طرفندن و « مُدابَرَه » آرقه طرفندن ییرتیق
دیمکدر . هرایکیسیده چوق اولور ایسه کراهت تحریمیه ایله آز اولورسه
کراهت تنزیهیه ایله مکروهدر . (رد المحتار)

« هَتْماءْ » : دیشسز حیوان دیمکدر . اکر دیشلرینك اکثریسی وار
ایسه کراهتله جائزدر (رد المحتار)

لکن فتاوای هندیه ده دیشسز حیوان دیشلی حیوان کبی یاییلوب قارنی
طیورور ایسه جائز اولور بیورلدی .

« جَدّاءْ » : ممه سی کسیلمش وقوریمش حیوان دیمکدر . ممه سنك
اکثریسی سالم اولورسه قربان ایتمك جائزدر (وحدتی)
قیون وکچی ده برممه وصیغرده ایکیسی کیتمش ویاقوریمش ایسه جائز اولماز
بیورلدی لکن یاوریسنی امزیرمکه قادر اولورسه جائز اولور (خلاصه)

« ثَوْلاءْ » : مجنون حیوان دیمکدر . قارنی طیوره بیلور ایسه قربان
ایتمك جائز اولور . طیوره مز ایسه جائز اولماز (در المختار)

« خُنْثاءْ » : بونده اختلاف اولنوب (هندیه) ده خنثی قربان اولنمز زیرا
اتی پیشمز بیورلدی . لکن (وحدتی) ده ظاهر اولان جائز اولمقدر دینلدی .

« جَرْباءْ » : اویوز حیوان دیمکدر . اتی سمیز اولورسه قربان ایتمك
جائز اولور . (خلاصه)

« جَلّالَه » ! نجاست ییین حیوان دیمکدر . دائما نجاست یرایسه حبس
ایتمه دن قربان ایتمك جائز اولماز . اتی کوزل اولسون ایچون (دوه) ایسه قرق
کون (صیغر) ایسه یکرمی کون، قیون ایسه اون کون حبس اولنور (هندیه)
لکن (درمختار) ده ظاهر اولان دوه ایله صیغر اون کون قیون درت کون
حبس اولنور بیورلدی .
فقهادن بعضیلری (دوه) اوتوز کون حبس اولنور دیدیلر .

« جَمّاءْ » : بوینوزسز حیوان دیمکدر . قربان ایتمك جائز اولور .
قیریلیرسه دخی بیننه واصل اولمدقجه ینه جائز اولور .

« عَظْماءْ » : بوینوزی قیرلمش حیوان دیمکدر . اکر کمیکلرك باشنه
واصل اولدی ایسه قربان ایتمك جائز اولماز (بدایع)
قهستانیده اکر قیریلان بوینوز دماغه واصل اولمش ایسه قربان اولماز
بیورلدی (ابن عابدین)

زخسته اولوب ظاهر حالده اولومی غالب اولان حیوانی قربان ایتمك جائز اولماز وقولاق وقویروغنك وكوز نورینك اكثریسی كیتمش اولان حیوان قربان ایدلمز . بونلرك نصفی كیتمش ایسه اختلافیدر . ظاهر واحتیاطلی اولان جائز اولمامقدر . نصفندن آزی كیدرسه جائزدر وفتوی بوكادر (ملتقی)

بعض علما اوچده برندن زیاده‌سی كیدرسه جائز اولماز بیوردیلر بو قوله‌ده فتوا ویرن واردر (قاضیخان)

وبعضیلری اوچده بری ودرتده بری كیدرسه جائز اولماز دیدیلر . جامع الصغیرده بیان بیورلدیغنه كوره بومسئله‌نك خلاصه‌سی قولاق وقویروغك وكوز نورینك كیتمه‌سی (كثیر) یعنی چوق اولور ایسه قربانك جوازینه مانعدر . واكر (یسیر) یعنی آز اولورسه مانع اولمامقدر . فقهای عظام حضراتی كثیرایله یسیرك تفسیرنده اختلاف ایتدیلر . امام اعظم حضرتلرندن درت وجه روایت اولندی .

(برنجیسی) : اكر بو اعضالرك اوچده بری یاخود دها آزی كیتمش ایسه یسیردر قربان ایتمك جائز اولور دیدیلر بوقول اظهردر . واكر اوچده برندن زیاده‌سی كیتمش ایسه جائز اولماز زیرا كثیردر بیوردیلر . چونكه صحیح اولان اوچده بر واوچده بردن آز اولان قلیلدر زیاده‌سی كثیردر . «تاتارخانیه ووقایه واصلاح» ده صحیح اولان بودر دینلدی . ایكنجیسی : اوچده بری كیتمش ایسه جائز اولماز . زیرا كثیردر . بیورلدی .

اوچنجیسی : درتده بری كیتمش ایسه جائز اولماز . زیرا كثیردر بیورلدی .

دردنجیسی : نصفندن آزی یاخود نصفی كیتمش ایسه جائز اولور . لكن نصفندن زیاده‌سی كیدرسه جائز اولماز بیورلدی . احتیاط اولان نصفنده دخی جائز اولمامقدر . بوقول اخیر امامین قولیدر . وامام اعظم حضرتلری دیكر قوللرندن بوقوله رجوع بیوردیلر دینلدی (هدایه) و(كنز) و(ملتقی) ده قول ترجیح ایدلدی وفتوی بوقوله كوره‌در (ابن عابدین)

كوزینك نورینك اوچده بری یاخود یاریسی كیتمش اولدیغنی بیلمك ایچون حیوانی بر ویا ایكی كون علفسز حبس ایدوب علفه زیاده اشتها ایتدكدن صكره علتلی كوزینی باغلایوب اوزاق بر محلدن علف ایله صاغ كوزی قارشوسنه یواش یواش كله‌رك نه‌قدر محلدن فرق ایدرسه اول محله اشارت ایتدكدن صكره حیوانی ینه اسكی محلنه كتوروب صاغ كوزینی باغلایه‌رق علفی علتلی كوزی طرفندن منوال سابق اوزره آز آز یاقلاشدیرملی وینه كوردیكی موضعی آكلاملی وصاغ كوزیله كوردیكی محل ایله عذرلی كوزی ایله كوردیكی محلك آراسنی اولچملی بو صورتله عذرلی كوزینك نورینك اوچده بری ویا نصفی ویادرتده بری كیتمش اولدیغی بیلنیر . (هندیه)

اكر علت ایكی كوزنده اولورسه كوزی عذرسز اولان برقیون ایله علتلی قیون بیننده بیان سابق مثللو تجربه ایله عمل اولنور .

وقولاغنك بری دیبندن كسیلان یاخود طوغدیغنده برقولاغی اولمیان حیوانی قربان ایتمك جائز اولماز . (هندیه)

امام محمد قولاقسز وقویروقسز طوغماز . واكر طوغمش اولسه قربان ایتمك جائز اولماز بیوردی . لكن امام اعظم حضرتلرندن (اصل) نام كتابده جوازی روایت اولندی . (قهستانی، ردالمحتار)

برونك حكمی قولاق كبیدر . اما ذكر وفرجی اولمسه یاخود كسیلمش اولسه ظاهر اولان قویروق كبیدر . (وحدتی)

دلسز صیغر قربان ایتمك جائز اولماز . قیون جائز اولور دیین واردر . لكن احتیاط اولان قیون دخی جائز اولمامقدر .

ودیلی كسیلمش واكثریسی كیتمش اولان حیوان دیلسز حیوان كبیدر . (قنیه، ردالمحتار)

قان بول ایدن حیوان كورونشده قان بول ایتمه‌ین حیواندن سمیز اولور ایسه فقهانك بیان بیورمدقلرندن وسكوت ایتدكلرندن آكلاشیلان جائز

اولمقدر (والله اعلم)

وقربان ایدیله‌جك حیوان قربان ایده‌جك کیمسه‌نك مالی وملکی اولمق شرطدر . سرقت ایتمش اولدیغی وغصب اوله‌رق ویاخود بیع فاسدایله مالك اولدیغی حیوانی کسسه قیمتنی صاحبنه ویردکدن صکره جائزاولور . (ردالمحتار)

لکن امانت وعاریت اوله‌رق آلمش اولدیغی حیوانی کندی طرفندن قربان ایتمك جائز اولماز .

بعض فقها رهین آلدیغی حیوانی قربان ایتمك جائز اولور دیمشلر ایسه‌ده ظاهر روایتده جائز اولماز . (ابن عابدین)

و آلمغه ویاخود قبضه وکیل اولدیغی حیوانی کندی طرفندن کسسه جائز اولماز . وزوجی زوجه‌سنك ویاخود زوجه‌سی زوجنك قربانی اذنی اولمیه‌رق کندی نفسی ایچون کسسه جائز اولماز . قیمتنی ویرمکله راضی ایتسه دخی جائز اولماز . (خلاصه، خادمی)

وبرکیمسه کندی قربانی بشقه‌سی ایچون کسسه‌ینه جائزاولماز . (وجیز)

وقربان قوجه‌مش اولوب جماعدن ویاوریله مقدن یعنی طوغورمقدن عاجز اولسه وخصیه‌لری کوچك اولسه مکروهدر (وحدتی)

وعلاج وعلتسز سودی کسیلان وطوغورمسی یقین اولان حیوانی ویاوریسی کوچك اولان حیوانی قربان ایتمك مکروهدر . اما سودی علاج ایله کسیلورسه قربان ایتمك جائز اولماز . (در المختار)

قورت قویروقلی واکری کوزلی اولان حیوانی وتویی دوکیلان حیوانی قربان ایتمك مکروهدر . (شرنبلالی)

وقربان اوله‌جق حیوانه بینمك وچفته قوشمق وکسمزدن اول تویینی قیرقوب یوکنی استعمال ایتمك وصاغوب سودینی ییمك وضرورتسز قیرقلمش قیون آلوب قربان ایتمك وسودلی قیون وکچی قربان ایتمك مکروهدر .

(ابن عابدین، هندیه، خادمی)

زیرا قربانی کسمه‌دن سودی ویوکی وسائر جزؤلریله انتفاع مکروهدر . آنجق بونلر تصدق اولنور لکن قربانی کسمکه مخصوص اولان کونلرده قربانی کسدکدن صکره هربر جزئیله انتفاع جائزدر . (هندیه)

بعض فقها زنکین اولان کیمسه‌لره هرحالده کندی انتفاع ایتمك جائزدر دیدیلر . (ابن عابدین)

﴿ قربان وسائر حیوانی کسمه‌سی حلال اولمیان کیمسه‌لر ﴾

آتشه طپان مجوسینك کسدیکی یمز زیرا مشرکدر . ملت توحیددن اولمق احتمالی یوقدر . (داماد)

ذابح اولان کیمسه‌لر اسلاملر کبی اعتقاد جهتندن یاخود کتابی اولان خرستیانلر کبی دعوا جهتندن ملت توحیددن اولمق شرطدر .

بوشرط کندیلرنده بولنمیان کیمسه‌لرك کسدیکی حلال اولماز .

وآیه وکونه وپوته‌طپان و ثنیلرك دخی کسدیکی یمز . زیرا آنلر مجوسی کبی مشرکدر . (اخی چلبی)

ومرتدك یعنی (معاذالله) کندیسندن کفر صادر اولمغله دین اسلامدن چیقمش اولان کیمسه‌نك کسدیکی دخی یمز . زیرا بونك ایچون ملت یوقدر . (رد المحتار)

وبونلرك دینده تابعلرینك دخی کسدیکی حرامدر . وارکك اولسون عورت اولسون بونلرك آولریده حرامدر . (مفتاح السعاده)

وجنینك دخی کسدیکی یمز . زیرا فخر عالم (صلی الله تعالی علیه وسلم) افندمز ذبایح جندن نهی بیوردیلر . لکن ظاهر اولان صورت آدمی‌یه کیروب کسسه‌لر حلال اولور . (رد المحتار)

وباباسی سنّیه اولان جبریه‌نك کسدیکنی ییمك جائزاولماز . زیرا مرتدین

منزله‌سنده‌در ذبحی حرامدر دیدیلر . لکن بو مسئله‌ده خلافی یعنی کسدیکی حلال اولمق راجحدر . زیرا مجبره ایکی قسمدر ایکیسیده حاشا ثم حاشا (الله) اوچدر دین نصارادن اهوندر (رد المحتار)

واکر باباسی جبریه اولورسه ضرر ویرمز (در المختار)

وقصداً بسمله‌یی ترك ایده‌نك کسدیکی حرامدر . مسلم اولسون کتابی اولسون . زیرا واجب تعالی وتقدس حضرتلری ﴿ وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ ﴾ نظم جلیلیله حرمتنی بیان بیوردیلر . اما حضرت فخر عالم (صلی الله تعالی علیه وسلم) افندمزك ﴿ اَلْمُسْلِمُ يَذْبَحُ عَلَى اسْمِ اللّٰهِ سَمّٰى اَوْ لَمْ يُسَمِّ ﴾ یعنی مسلم اسم الله اوزرینه کسر .

ظاهرده (بسم الله) دیسون دیمسون بیوردقلری نسیان اوزره محمولدر . (ابن عابدین)

زیرا سهواً ترك ایتمك ضرر ایتمز (ملتقی)

ینه بونك کبی بسمله شرط اولدیغنی وآنجق بسملهٔ شریفه ایله حلال اوله‌جغنی بیلمیه‌رك جهلاً ترك دخی ضرر ویرمز (رد المحتار)

وصائبینك کسدیکی امام اعظم حضرتلرینه کوره مکروهدر . امامین حضرتلری حرامدر بیوردیلر . (درر)

زیرا بونلر برقومدرکه یهودی ونصاری دیننده‌ن عدول ایدوب یلدیزه وملائکه‌یه طپارلر . (روح البیان)

وبعض علمایه کوره بونلرده کتابی وغیر کتابی اولمق اوزره ایکی فرقه‌در . بو صورتده کتابی اولانلرینك کسدیکی ینور . (قاضیخان)

(قهستانی)ده صائبیه حضرت عیسی علیه السلامی ونبوتنی مقرلردر . کسدکلری حلالدر بیورلدی و (بدایع) ده بونلرك کتابی زبوردر دینلدی . (رد المحتار)

افرنجلر نصارا‌ده داخلدر . (مبسوط)ده عیسی علیه السلام ایله عزیر علیه السلامه (الله) دیو اعتقاد ایدن والله تعالی حضرتلرینه «ثالث ثلاثه» دیین کتابینك کسدیکی حلال اولماز بیورلدی .

لکن (هدایه)نك اطلاقنه وکتب سائره‌یه وشمس الائمه عندنده ذبایح نصاری مطلقا حلال اولدیغنه نظراً هر نه‌قدر الله تعالی حضرتلرینه (ثالث ثلاثه) ومسیح علیه السلامه (اله) دیمشلر ایسه‌ده دلائل جواز اوزره دالدر ولکن ذبح ایدرکن ذکر الله بدلنده مسیحی ذکر ایتدکلری ایشیدلسه یاخود ﴿ بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِى هُوَ ثَالِثُ ثَلٰاثَةٍ ﴾ دیسه‌لر کسدکلری حلال اولماز . واولی اولان ضرورتسز بو اعتقاد اوزره اولانلرك قیزلرینی آلمق وکسدکلرینی یمك جائز اولمامقدر . (ابن عابدین)

وانجیلی تغییر ایدن ارمنیلردن نبوة عیسایی اقرار ایتمیانلرك کسدیکی دخی حلال اولماز . (مصفی)

حاصل کلام اهل ذبایح یا مسلملر کبی اعتقاد جهتندن یاخود کتابیلر کبی دعوی جهتندن ملت توحیددن اولمق لازمدر .

کسدیکی حلال اولان انسانلر

﴿ اِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ ﴾ خطاب مستطاب الهیسی حقلرنده انزال بیوریلان مسلم ومسلمه‌نك کسدکلری حلالدر . معتوه اولسه‌لرده ضرری یوقدر . یعنی معتوه صبی ومجنون ذبحه قادر اولدقلری صورتده ذبحك شرطلرینی وبسمله ایله حلال اوله‌جغنی بیلورلرسه کسدکلری حلالدر ینور . (در المختار)

سرخوشك وحائض ونفسا خاتونك وجنبك کسدکلری حلالدر ینور . (در المختار)

اما دلسز وسنتسزك کسدیکی مکروهدر . وابرش تعبیر اولنان ابرص‌که

فساد مزاجندن ناشی وجودینك دریسندن بعض محللرنده بیاضلق حادث اولان کیمسه دیمکدر . بونك ده کسدیکی جائزدر . لکن قربان کسمکده بونك غیریسی اولی وافضلدر .

وکتابینك : یعنی بر نبی یه ایمان وکتاب اللهدن برینی اقرار ایدن خرستیانلرك ده کسدکاری حلالدر . لکن کتابینك قربان کسمه سی مکروهدر . (هدایه)

وبو کتابی اولان خرستیانلر ذمّی اولسون حربی اولسون عربی اولسون تغلبی اولسون کسدکاری حلالدر . (ابن عابدین)

زیرا آیت کریمه ده { وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ } بیورلمشدر .

کتابی اولان خرستیانلرك طعامی سزك ایچون حلالدر . دیمکدر . چونکه کتابیلر توحید ادعاسنده درلر . لکن الله تعالی حضرتلرینی بیلوب واثنای ذبحده ذکر ایتملری شرطدر . وبونلرك کندیلرینه تابع اولان اولادلرینك دخی کسدیکی ینور . مجنون اولسه لرده ضرر ویرمز .

لکن صاحب (عنایه ونهایه) مجنون ایله مراد معتوه در . زیرا مجنون ایچون قصد ونیت اولماز . خصوصیله (بسمله) شرطدر بوده قصده محتاجدر دیدیلر . اما اصح اولان (بسمله) دیدکده نیت حاضر اولمسه دخی حلالدر اکر اللهك اسم شریفنی ذکر ایله حلال اوله جغنی بیلورلرسه واکر اللهك اسمنی ذکر ایله حلال اوله جغنی بیلمزلرسه حلال اولماز . بوشرط قربان کسن کیمسه لره مخصوص اولمیوب جمیع ذابحه عام وشاملدر . (درالمختار مع حاشیته)

صبی وسرخوش دخی بومسئله ده مجنون کبیدر . بومسئله ده فقهای کرام حضراتی اختلاف ایدوب بعضیلری (بسمله) یی بیلوب حین ذبحده تصور

وملاحظه ایتمك لازمدر دیدیلر . وبعضیلری ذبحك (بسمله) ایله حلال اوله جغنی بیلمك لازمدر بیوردیلر . بعضیلری ده حلال اولمق آنجق طمرلری کسمك ایله اوله جغنی بیلمك لازم وشرطدر دیدیلر (تاتارخانیه)

وبسمله نك عقیبنده برشی ایله مشغول اولمیوب همان بوغازلامق شرطدر . حتی بسمله دن صکره بیچاغی بیلرسه (بسمله) یی تکرار ایتمك لازمدر (بزازیه)

اما اصح اولان بیچاغی آزاجق بیله یه جك قدر فصل ایتمك ضرر ویرمز . لکن بعض علما قلیل وکثیر بینی فرق ایتمیه رك مطلقا آزاجق فصل واقع اولسه (بسمله) یی اعاده لازمدر بیوردیلر (ردالمحتار)

بسمله دیدکدن صکره قیون یرندن قالقیورسه یاتوردقده بردخی (بسمله) دیمکه محتاجدر . دیمسه حلال اولماز (خلاصه)

وبسمله دنیلدکدن صکره قیون یوزینی برطرفه چویرسه کسه جك کیمسه ده قیونك یوزینی دوندرسه (بسمله) یی اعاده لازمدر . اولکی بسمله کفایت ایتمز دیمشلر ایسه ده برکلمه سویلمك وبرلقمه یمك ییمك وبر یودوم صو ایچمك قدر فصل ضرر ویرمز (درالمختار ، قاضیخان)

بسمله دن صکره الندهکی بچاغی براقوب آخر بربچاق آلسه (بسمله) یی اعاده لازم اولماز . لکن برحیوان اوزرینه بسمله دیدکدن صکره اول حیوانی ترك ایدوب دیکرینی کسسه بسمله یی اعاده لازمدر .

یعنی بچاغی تبدیلده تکرار (بسمله) لازم دکلدر . حیوانی تبدیلده لازمدر . (هندیه)

آوکلبی آوه صالیویرلدکده وتفنك واوق آوه آتیلدقده بچاغك خلافنه در . یعنی (بسمله) دن صکره آوکلبی یاخود تفنك تبدیل ایدلسه دیکر (بسمله) لازمدر . لکن آو دکشسه تکرار بسمله لازم دکلدر . اولکی بسمله کفایت ایدر (هندیه)

ذبح ایله پاك اولان حیوان دیری ایکن کسیلدکده هر نه قدر کوچك

اولسه‌ده ینور (وحدتی)

امام اعظم عندنده حیوانی کسدکده قارنندن اولمش یاوریسی چیقسه پاك اولماز. امامین عندنده خلقتی تمام اولدقده آناسنك ذبحنه تبعاً آناسی کسیلدکده قارنندن چیقان یاوری پاك وحلال اولور ینور (درالمختار)

خلقتی تمام اولمدی ایسه اتفاقاً نجسدر. واگر آناسنك قارنندن چیقدقدن صکره کسه‌جك مقداری دیری قالسه اتفاقاً بوغازله‌مدن یمز (ملتقی وقاضیخان)

برقاچ حیوانی بربری آردنجه بوغازلسه هر برنده (بسمله)یی اعاده لازمدر. لکن بربری اوزرینه یاتیروب بردن بوغازلار ایسه بر (بسمله) کافیدر. بر حیوانی ایکی آدم کسسه ایکیسنده‌ده (بسمله) لازمدر. (درالمختار)

حیوان کسیلمه‌دن هرجزئی حرامدر. کسیلدکده دیری اولسه یعنی تماماً روحی چیقمامش اولسه وپیشمه‌دن ینسه جائز وحلال اولور.

حیوانك وجودندن یمه‌سی کراهت تحریمیه ایله مکروه اولان اعضا یدیدر. فرجی، جوزلری، بزلری، بول قابی، اودی، اندن آیریلوب آقان قانی، ذکریدر. (درالمختار مع حاشیته)

بو یدی اعضانی

إِذَا مَا ذُكِّيَتْ شَاةٌ فَكُلْهَا　　سِوَى سَبْعٍ فَفِيهِنَّ الْوَبَالُ

فَفَاءٌ ثُمَّ خَاءٌ ثُمَّ غَيْنٌ　　وَدَالٌ ثُمَّ مِيمَانِ وَذَالُ

بیتی جمع ایدر

یعنی قیون کسدیکك وقتده یدی اعضادن غیری نك اینی‌یی اول یدی اعضانی یمکده وبال واردر. بری (فاء) یعنی (فرج) ایکنجیسی (خاء) یعنی (خصیه) اوچنجیسی (غین) یعنی «غُدّه» که بز دیمکدر. دردنجیسی (دال) یعنی دم مسفوح که آقان قانی دیمکدر. بشنجیسی، آلتنجیسی (میمان) یعنی (مثانه) که بول قابی و(مراره) که اود دیمکدر. یدنجیسی (ذال) یعنی

ذکردر.

اشبو یدی اعضانی یمك جائز اولماز. بونلردن بشقه هر اعضاسی ینور.

کسیله‌جك طمرلر

حیوانی ذبح وقتنده کسیله‌جك طمری دردتدر.

(١) حلقوم در حیوان بوندن صولور (٢) مری درکه بوندن یروایچر (٣، ٤) وَدَجَانْ دنیلان ایکی طمردرکه بونلره شاه طمرلری دینور. قان بونلردن جریان ایدر. بو درت طمری کسمك سنتدر. { وَذَكَاةِ } کامل بودر.

{ اَلذَّكَاةُ فَرْيُ الْاَوْدَاجِ الْاَرْبَعَةِ } مضمونجه بو درت طمرك کلیسنی کسمك افضل واکملدر. (هندیه)

بو طمرلردن اوچنی کسسه حلال اولور. زیرا اکثر ایچون حکم کل واردر.

امام اعظم وابو یوسف حضرتلری کسیله‌جك اوچ طمر هانکیسی اولورسه اولسون بیوردیلر. لکن امام محمد حضرتلری درت طمردن هر برینك اکثریسی کسمك لازمدر. زیرا طمرلرك هپسی کسیلمکده اصلدر بیوردی. وامام ابو یوسفدن دیکر روایتده حلقومی ومری‌یی وودجاندن برینی کسمك لازمدر. ینه امام مشار الیهدن اوچنجی روایتده حلقوم ایله (ودجان) دنیان شاه طمرلرینی کسمك شرطدر. (ابن عابدین)

بو درت طمرك نصفندن زیاده‌سنی کسمکده اختلاف واردر. مالکی مذهبنده کلیسنی کسمك فرضدر. بزم مذهبمزده حلقوم ایله مری‌یی کسوب وشاه طمرلرینك اکثریسنی کسدکده حلال اولور. (هندیه)

حضرت فخر عالم (صلی الله تعالی علیه وسلم) افندمز «اَلذَّكَاةُ مَا بَيْنَ اللَّبَّةِ

وَاللَّحْيَيْنِ » بيورمشلردر . معناى شريفى ذكات يعنى ذبح شرعى كردان وكوكس بينيله صقال محلى اولان چكه‌نك مابيننده اولور ديمكدر .

حديث شريف منطوق منيفنجه كتب فقهيه‌نك اكثريسنده حيوانك بوينونك كوكس ايله چكه آره‌سندن اشاغى ويوقارى واورته‌سندن كسمكى تجويز بيورديلر . .

لكن قيون وكچى وصغيرده چكه آلتندن (دوه)ده كوكسندن بوغازلمق سنتدر . بونك عكسى مكروهدر . زيرا (نحر) دوه‌ده (ذبح) سائر حيواناتده مستعملدر .

و(نحر) كوكسندن وياكردانندن كسمك و(ذبح) چكه آلتندن كسمكدر . (ردالمحتار)

وحيوان كسيلوركن بوغازنده‌كى يومريجق دنيلان كميكك اوستندن كسمكى امام رستغفنى ومنلا خسرو وبزازى وعينى وحلبى تجويز ايلديلر .

لكن صاحب (نقايه) و(مواهب) و(اصلاح) و(زيلعى) اصلا تجويز ايتمديلر . يومريجق كميكى حيوانك باشى طرفنده قالمق اتفاقى وسنت و(مفتابه) در . كوكس طرفنده قالمق اختلافيدر .

حاصل كلام بحثك اولنده ذكر ايلديكمز حديث شريفك ظاهرى اوزره بعض مشايخمز چكه ايله كوكس آراسندن لسانمزده يومريجق دنيلان كميك اوزرندن والتندن بوغازله‌مق جائزدر ديديلر .

وبعض مشايخمز حيوان كسمكده هرنقدر كافهٔ علما عندنده طمرلرك اكثريسنى كسمك شرط ايسه‌ده (حلقوم) ايله (مرى) طمرلرينى كسمك لازمدر . يومريجق اوزرندن كسيلدكده بو ايكى طمر كسيلمز . بو تقديرجه اتفاقاً يتمز ديديلر .

بومسئله (مزالق اقدام) در ممكن مرتبه ايضاح ايده‌لم . يومريجق كميكى حيوانك وجودى طرفنده قاله‌رق اوستندن كسلديكنده اوچ طمر كسيلورسه

جائز وحلالدر .

واكر يومريجق اوستنده (ودجان) طمرلرندن ماعدا طمر اولميوب (حلقوم) ايله (مرى) طمرلرى يومريجقده نهايت بولوب (ودجان) دنيلان ايكى طمردن غيريسى كسيلمديكى ارباب وقوف طرفندن مشاهده ايدلدكده وياخود صادق وعادل بر سلاح سوزيله بيلندكده يومريجق اوزرندن كسمك حرام اولور .

هرحالده اول يومرى كميك كسيلن حيوانك باشى طرفنده قالمق صحيح و (متفق عليه) در واحتياط بونكله‌در . (مآلاً ردالمحتار)

حيوان كسيله‌جكى وقتده ديرى وياخود اولمش اولديغنى بيلمك

حيوانى كسمزدن اول صاغ وديرى اولديغى بيلندكده كسدكدن صكره قانى چيقمسه ووجودى قيملدامسه بيله كسيلمكله حلال اولور . كسيلمزدن اول ديريلكى بيلنمسه قان وياحركتدن برينه محتاجدر . قانى چيقماز وحركتده كورلمزايسه يتمز . (ملتقى)

لكن بعض علما عندنده حيوان آغزينى يومق وكوزينى يومق وتويينى قالديرمق وباجاغنى چكمك ديريلك علامتيدر . وبونلرك خلافى يعنى آغزينى آچمق وكوزينى آچمق وتويلرينى ياتيرمق وباجاغنى اوزاتمق (موت) علامتيدر . بر حيوانك كسمك سببيله اولديكى بيلنمدكجه يتمز . (درالمختار)

آلت وكيفيت ذبح

حيوان كسمك ايچون آلت بچاقدر . وبزم مذهبمزده بچاغك غيرى كسكين شيلر ايله‌ده كسمك كراهتله جائز اولور . يعنى بوينوز وقامش وطاش ويرندن آيرلمش ديش وطرناق وسائر كسكين اولان شيلرله كسمك كراهت ايله جائز وحلال اولور . لكن بوينوز وديش وطرناق محللرينه بتيشيك ايكن

انلرله کسمك جائز اولماز (وحدتی وغیره)

وقارشوسنده ویاتیردقدن صکره بچاغی بیله‌مك مکروهدر . (درالمختار)

وعندالبعض بچاق کسمیوب بویندن بچاغی قالدیروب بیله‌دکدن صکره کسسه اذا اولدیغی ایچون بوصورتله کسمك حرامدر. لکن کسیلن حیوانك اتنی ییمك حرام اولماز . (وحدتی)

کندندن بشقه‌سنك قربانی اذنسز کسسه‌ده نفسنه نیت ایلسه دخی صاحبنك اولور . زیرا زوجینك غیریده قربان کسمك ایچون حاضرلنن حیوانی اذنسز وامرسز برکیمسه کسسه ، قربان صاحبندن جائز وصحیح اولور .

وعندالبعض نفسم ایچون بوغازله‌دم دیسه‌دخی تضمین ایتدیرمدکجه قربان صاحبندن ادا اولنور .

واکر وقتك ایچنده تضمین ایتدیررسه بردخی آلوب کسر وقتی کچدکدن صکره اودتدرسه اول حیوانك قیمتنی تصدق لازم کلور . (اشباه وغیرهما)

ایکی کیمسه‌دن بری دیکرینك قربانی یاکلشلق ایله کندینك ظنیله کسدکدن صکره اتنی ییه‌دن صاحبلری قربانلرینی بیلوب آلسه‌لر صحیحدر. اتنی ییدکدن صکره بیلیرلرسه حلاللاشدقده ینه صحیح اولور . حلال ایتمزسه اوده‌مك وتصدق ایتمك لازم اولور . (هدایه)

حیوانك کسیله‌جك طمرلرینی آتش ایله یاقوب کسسه (درمختار) ده کراهت ایله تجویز ایدلدی اما (ابن‌عابدین) ذبح یرینی آتش ایله کسنجه قان اقارسه حلال اولور واکر طوکوب آقمزسه حلال اولماز بیوردی لکن امام زاهدی اصلا تجویز ایله‌مدی .

بچاغك غیریسی ایله کسمك مکروه اولدیغی کبی کسمز بچاق ایله کسمك وکسمز بچاغی برقاچ دفعه سورمك وکسه‌جك یره بچاغندن سوری یه‌رك چکمك ومردار ایلیکه قدر بردن کسمك وفائده‌سز اینجیتمك وحرکت ایدرکن یوزمك وباشنی بردن کسوب اوزمك وقبله‌یه چویرمکی ترك ایتمك وطغورمسی یقین اولان حیوانی

کسمك و (بسمله) ایله اللهدن غیریسنك اسمنی ذکر ایتمك وغصب اولنمش بچاق ایله کسمك مکروهدر . وبعض علما « بِسْمِ اللهِ وَاللهُ اَكْبَرْ » واو ایله مکروهدر دیمشلر ایسه‌ده اصح اولان مکروه دکلدر . زیرا حضرت پیغمبر افندمزدن وحضرت علیدن وحضرت ابن عباسدن (واو) ایله (بسم الله والله اکبر) نقل اولنمشدر . لکن امام بقالی وحلوانی وعلاء الدین وصاحب منتقی مستحب اولان واوسز اوله‌رق (بسم الله الله اکبر) دیمکدر . زیرا (واو) تعقیب بسمله‌یی قطع ایدر دیدیلر .

بومسئله‌لر (هندیه) و (محیط) و (درالمختار) و (وحدتی) و (ملتقی) و (قاضیخان) و (خادمی) و (هدایه) دن آلنمشدر .

قربانك مستحبلری

(١) قربان ایدیله‌جك حیوانی ایام نحردن اول حبس ایدوب بسله‌مك .

(٢) قلاده یعنی خاتونلرك کردانلق دیو طاقدقلری شی کبی قربانك بوینونه حلی جنسندن برشی طاقمق لکن بزم مذهبمزده قیونده مستحب قلنماز . (طحطاوی)

(٣) قربانی چوللامق (٤) قلاده وچولی تصدق ایتمك (٥) کسه‌جك یره تعظیم ایله کتورمك (هندیه)

(٦) کندیسی کسمکه قادر ایسه بنفسه کسمك (٧) قادر دکل ایسه برکیمسه‌یی وکیل ایدوب کندیسی حاضر بولنمق . زیرا فخر عالم (صلی الله تعالی علیه وسلم) افندمز « قُومِي يَا فَاطِمَةُ فَاشْهَدِي اُضْحِيَّتَكِ فَاِنَّهُ يُغْفَرُ لَكِ بِاَوَّلِ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهَا كُلُّ ذَنْبٍ عَمِلْتِيهِ » یعنی کریمه‌ٔ زهرالرینه‌ای قزم سن حین ذبحده قربانکه نظر ایت وحاضر اول . زیرا هر بر کناهك قانندن ایلك دامله‌سی یره دوشدکده عفو ومغفرت اولنور دیمشلرو { اِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ } دعاسنی اوقو بیورمشلردر . (ابن‌عابدین)

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) افندمز (حدیبیه) وقعه‌سی سنه‌سنده یوز دوه قربان ایدوب آلتمش اوچنی مبارك ید سعادتلریله کسه‌رك باقیسنی حضرت علی افندمزه امر بیوردیلر . (ضیاء معنوی)

اسماعیل حقی تفسیرنده بیان بیورلدیغی اوزره افندمز حج وداع سنه‌سی یوز دوه کتوروب مبارك عمر شریفلری آلتمش اوچ سنه اولدیغنه وختامنه اشارت ایچون آلتمش اوچنی بالذات کسوب باقیسنی حضرت علی افندمزه امر بیوردیلر.
(روح البیان)

امام حسن روایتنده امام اعظم افندمز بیوردیلرکه قربان بردن زیاده اولمقده بأس یوقدر جائزدر. زیرا حضرت فخر کائنات (علیه اکمل التحیات) افندمز هر سنه ایکی قیون قربان ایدوب برینی ذات محمدیه‌لری ایچون دیکرینی امتلری ایچون ذبح بیوردقلری صحیحدر و (حدیبیه) سنه‌سی یوز دوه قربان ایلدیلر بیوردی .

(۸) بچاق بیوك و کسکین اولمق (۹) درت طمری کسمك (۱۰) بو درت طمرله اکتفا ایدوب حیوان اولمزدن اول باشنی اوزمه‌مك بونلرك هپسی مستحبدر . (هندیه وغیرها)

(دوه)دن ماعداسنی یاتیروب باغلایه‌رق کسمك سنتدر . دوه‌یی آیاقده ایکن کسمك سنتدر . صول دیزینی باغلایوب یاتورمقده جائز اولور .
(وحدتی)

اکر حیوان وحشی اولوب انساندن قاچارسه یاخود قویویه دوشوب بوینندن کسمك ممکن اولمازسه کسیلمه‌سنی مراد ایدرك (بسمله) اوقویوب بر آلت جارحه ایله یاراله‌مق ایله حلال اولور .

اکر حیوان انسان اوزرینه هجوم ایدرسه هجوم ایتدیکی کیمسه ذبحنی مراد ایدوب بسمله ایله اولدیردکده ینه حلال اولور .

بر صیغرك یاوریله‌مسی صعوبتلی اولدیغی حالده صاحبی یاورینك دیری اولدیغنی بیلوب النی اول صیغرك ولادت محلنه ادخال ایله اول یاورینك

ذبحه مخصوص اولان یرندن کسمکه قادر اولورسه ذبح ایلدکده حلال اولور . اکر قادر دکل ایسه بسملهٔ شریفه اوقویه‌رق یاره‌لرسه ینه حلال اولور .

بر کیمسه‌نك آوی ویا صیغرینك اوله‌جکی وهلاك اوله‌جغی یقیناً معلوم اولوب کسمکه وقت مساعد اولمسه ویاخود آلت ذبح بولنمسه بعض مشایخمز یاره‌له‌مق ایله حلال اولور بیوردیلر ، وبعض مشایخمز ذبح طمرلرینی کسمدکجه حلال اولماز بیوردیلر . (در المختار)

وقربان آلان کیمسه ثواب وعبادت نیتیله آلمق لازمدر یعنی آنجق (رضاء لله) آلمالی ، (اشباه)

حیوانی آلدقدن صکره قربان ایتمکه نیت ایتمك اوزرینه واجب قیلمدقجه صاتمغه ضرر ویرمز . (اشباه وقاضیخان)

(رضاء لله) ایله غیری‌یه نیت ایتمز . قدوم حاج وقدوم والی وقدوم غازی نیتیله اولورسه میته اولور قربان اولماز . واکثر علما بو نیتله کسمك کفردر دیدیلر. وبعضیلری کفر دکلدر حرام اولور بیوردیلر ، (اشباه)

اما مسافر ایچون غیابنده قربان ایدلمك جائز اولور واجر جزیلی واردر. بو مسئله‌نك بیانی : اکر سفردن کله‌جك ذات کلمه‌دن وکلدکدن صکره آنجق (رضاء لله) دعوته حاضر اولمق ایچون ذبح ایلسه جائز اولور .

لکن مجرد کلن ذاته تعظیم قصد ایدرسه حرام ومیته اولور . یعنی امراء کلدکده وحاجی حجدن وغازی محاربه‌دن وسائر کیمسه‌لر سفردن کلدکلرنده آنلره تعظیم قصدیله قربان کسمك حلال اولماز. لکن (رضاء الله) اکرام واحسان قصدیله کسوب یدرمك جائز وحلال اولور . وخاصةً مسافر ایچون کسمك حضرت ابراهیم (خلیل الله) علیه السلامك سنتیدر. (طحطاوی وابن عابدین)

بر کیمسه‌یه خسته‌لق عارض اولدقده ویاخود مرضندن شفا بولدقده ودکزدن سلامت کلدکده قربان کسمکی نذر ایلسه ودیوار یاپیلورکن تملی یاپیلدقده وبنا تعمیر اولنورکن کسیلن قربانلر فقرایه تصدق اولنور یاخود یدیریلور.
(رد المحتار)

وقربان كسمك مراد ايتدكده قولايلقله دوه‌نك غيری حيوانلری يوزی وكوزی قبله‌يه‌قارشو صول طرفنه ياتيروب اوچ آياغنی باغلايه‌رق اوزرنده‌كی صاغ باجاق بوش براقيلملی . (وحدتی)

صيغرلرك درت اياقلرينی باغلاسه بأس يوقدر . زيرا باغلامق كسمكه‌قولايلق ايچوندر صكره بسملهٔ شريفه‌ايله « إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفاً وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ » آيت كريمه‌سنی و « اَللّٰهُمَّ هٰذَا مِنْكَ وَلَكَ اَللّٰهُمَّ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ » دعاسنی اوقويوب (الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد بسم الله الله اكبر) ديدكدن صكره تأخيرسز و آراسنی برشيئله آييرمقسزين بوغازله‌مق لازمدر . (بسم الله والله اكبر) ياخود (بسم الله) ياخود (سبحان الله) ياخود (لا اله الا الله) ديمه‌سی جائزدر . لكن (جوهره) ده (بسم الله الرحمن الرحيم) ديمك حسن يعنی كوزل (بسم الله) ديمك احسن يعنی دها كوزلدر بيورلدی . (وحدتی وردالمحتار)

وقربانی كسركن قربانك جميع اعضا واجزاسی مقابلنده كندی وجودينك كافهٔ اعضا واجزاسنك جهنمدن آزاد وخلاص اولمسنه نيت ايله‌مك مستحبدر .

وكسيلدكدن اول وياصكره « شَعْرُهُ وَصُوفُهُ فِدَاءٌ لِشَعْرِي مِنَ النَّارِ وَجِلْدُهُ فِدَاءٌ لِجِلْدِي مِنَ النَّارِ وَدَمُهُ فِدَاءٌ لِدَمِي مِنَ النَّارِ وَلَحْمُهُ فِدَاءٌ لِلَحْمِي مِنَ النَّارِ وَعَظْمُهُ فِدَاءٌ لِعَظْمِي مِنَ النَّارِ وَعُرُوقُهُ فِدَاءٌ لِعُرُوقِي مِنَ النَّارِ » حديث جليل حكمت دليلنی اوقوملی وياخود هيچ اولمازسه سويله‌مليدر .

يعنی يا ربی اسماعيل عليه السلامك قربانی كنديلری ايچون فدا اولديغی كبی بو قربان ايتديكم حيوانك قيلی ، يوكی ، دريسی ، قانی ، اتی ، كميكی ، طمرلری وجودمده اولان بو مذكورات وجميع اجزا واعضام مقابلنده فدا اولسون يعنی بو قربان سببيله بنی جهنمدن آزاد ايله ديملی وبويله‌جه نيت ايلمليدر .

اصحاب كرام (رضی الله عنهم) حضراتی يا رسول الله بو آزاد وفدا سزه مخصوصميدر بيوردقلرنده افندمز كافهٔ امتم ايچون قيامته قدر باقيدر بكا بونی ربم (جل شانه) حضرتلرندن جبرائيل عليه السلام خبر ويردی بيورديلر .

ذبح اثناسنده واجب تعالی وتقدس حضرتلری بسملهٔ شريفه‌يی واجب قيلديغی اولوم هرشيدن زياده آجی وذكر الله هرشيدن طاتلی اولديغندن ذبح وقتنده اول حيوان ذكر اللهی يعنی بسملهٔ شريفه‌يی ايشيدوب اولوم آجيسنی طويميه‌رق ذكرك لذتيله مستغرق اولوب دائما اولومی تمنی ايله‌مسی ايچوندر واول حالده تحسر ايدوب (آخ آخ واطيباه واطيباه) ديمه‌سی لذت ذكردندر ديديلر .

لكن ذبحك ظاهری (رحمه اللهه) مناسب اولمديغندن و اذا كبی اولديغندن هرنقدر بسملهٔ شريفه‌نك ذكريله عين رحمت اولمش ايسه‌ده ذبح وقتنده (رحمن) و (رحيم) صفتلرينی ترك ايتمك افضل ومستحب اولدی .

(تفسير حنفی) و (طحطاوی) و (وجيز)

﴿ قربانی كسدكدن صكره مستحب اولان شيلر ﴾

قربانی كسدكدن صكره ﴿فَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَلْقُوا مَا فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ السِّكِّينِ ثُمَّ ارْكَعُوا رَكْعَتَيْنِ مَا رَكَعَهُمَا مُسْلِمٌ وَسَأَلَ اللّٰهَ تَعَالَى شَيْئاً إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ﴾ [١] حديث شريفنه امتثالاً ايكی ركعت نماز قيلوب ﴿ اَللّٰهُمَّ هٰذَا

[١] معنای شريفی : قربانكزی كسديكزده كسمش اولديغكز بچاغی الكزدن براقك صكره ايكی ركعت نماز قيلك مسلملردن هانكی كيمسه بو ايكی ركعت نمازی قيلرده الله تعالی حضرتلرندن برشی ايسترسه الله تعالی حضرتلری البته او كيمسه‌يه ايستديكی شيئی ويرر ديمكدر .

الْكَبْشُ } ياخود { هٰذَا الْبَقَرُ } ياخود { هٰذَا الْمَعْزُ } مِنْكَ وَلَكَ وَاِلَيْكَ فَتَقَبَّلْ مِنِّى بِلُطْفِكَ وَكَرَمِكَ كَمَا تَقَبَّلْتَ مِنْ اِبْرَاهِيمَ خَلِيلِكَ وَاِسْمَاعِيلَ ذَبِيحِكَ وَمُحَمَّدٍ حَبِيبِكَ بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِينَ } دعاسنى اوقويوب مطلوبنى ايسته ملى حاجتلرى قضا اوله جغنى فخر عالم (صلى الله تعالى عليه وسلم) افندمز خبر ويرديلر. (ضياء معنوى)

حضرت رسول اكرم افندمز ذبحدن صكره { اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ هٰذَا مِنْ اُمَّةِ مُحَمَّدٍ مِمَّنْ شَهِدَ لَكَ بِالْوَحْدَانِيَّةِ وَلِىَ بِالْبَلَاغِ } بيورردى . (داماد)

قربان اتينك تقسيمى

دوه وصيغر مشترك كسيلدكده (ربا) دن احتراز ايچون اتينى تخميناً تقسيم ايتمك جائز اولماز. زيرا بونده تمليك معناسى واردر اتا ايسه اموال ربادندر. بوصورتده تمليكى جائز اولماز . زيرا حلاللاشمق ايله ربا حلال اولماز . وتقسيم قبول ايدن مجهولك هبه‌سى دخى صحيح اولماز .

چونكه ات وزنيدر وزناً تقسيم اولنور . تخميندن صكره حلاللاشسه‌لر ينه جائز اولماز . (ردالمحتار وذخيرة وغيرهما)

لكن تخميناً تقسيم ايدركن ات ايله برابر حصه‌لرنده درى وياخود اياق وباش وجكر وياخود دياغندن وكريشندن برشى اولورسه بوصورتده تخميناً تقسيم جائز اولور . (قاضيخان وغيرها)

اكر عدم جواز صورتنده تخميناً تقسيم ايتسه‌لر قربان وواجب اداء اولنورسه‌ده كنهكار اولورلر توبه واستغفار لازم كلور .

وتقسيم ايتمه‌دن جمله مشترك اتينى پيشيروب ييسه‌لر جائزدر. بركيمسه كنديسى وزوجه‌سى وبيوك چوجقلرى ايچون قربان ايتمك نيتيله برصيغر آلسه ظاهر

اولان اتينى تقسيم ايله‌مك شرط قلماز . زيرا قرباندن مقصود اصلى قان آقيتمقدر. اول مقصود ايسه ذبح ايله حاصل اولور .

(خلاصة الفتاوى) و (فتاواى فيضيه) ده قربان صاحبلرى مخيردر ديلرلرسه تقسيم ايدرلر . ياخود تقسيم ايتمه‌دن تصرف واستعمال ايدرلر بيورلدى .

لكن مشتركلردن بعضيسى فقيرو (ناذر) كبى قربانى كندى اوزرينه واجب قلمش اولورسه كندى حصه‌سنى تصدق ايچون آيرمق لازم كلور .

بومسئله‌لرك حاصلى : تقسيم مراد ايديلورسه تقسيمك شرطنى بياندن عبارتدر . اكر تقسيم مراد اولنماز ايسه حد ذاتنده تقسيم شرط دكلدر بلكه جائزدر . (ردالمحتار)

لكن تقسيم ايدرك حصه‌لرينى اوچ بلوك ايدوب برينى صدقه ، برينى هديه ، برينى عياله نفقه ايتمك افضل ومستحبدر . زيرا قربان ايله انتفاع اوچ درلودر (١) اوچده برينى تصدق يعنى فقرايه ويرمك (٢) اوچده بريله اقربا واصدقاسنى ضيافت ايتمك وانلره هديه ايلمك (٣) اوچده برينى ده نفقه‌لرى اوزرينه واجب اولان اولاد وعياله وبشقه‌سنه زنكين اولسون فقير اولسون يديرمكدر . (بدايع)

قربانك اتينى زنكينلره وفقيرلره ومسلملره وذميلره هبه ايتمك جائزدر . (غياثيه)

وكليسنى تصدق ده جائزدر . وهپسنى نفسى ايچون حبس ايدوب برفرده اصلا برشى ويرمامكده جائزدر . وطوبنى نفسى ايچون جمع ايدوب قاپلره وكوپلره قويمقده جائزدر . لكن يديرمك وتصدق ايتمك افضلدر .

شوقدركه قربان ايدن كيمسه عائله كثيره صاحبى اولوب حالى وسعتلى اولمازسه بوتقديرجه خانه‌سنده وسعت اولسون ايچون تصدق وهديه‌يى

ویدیرمکی ترك ایدوب آنجق خانه‌سی اهلی وخاقنه یدیرمك افضل ومستحبدر . (هندیه ، بدایع ، طحطاوی)

بو بیان اولنان عوام شانیدر . زیرا سابقین قربانندن برلقمه ایله افطار ایدوب ماعداسنی تصدق ایدرلر .

انسانلردن مؤمن ومؤمنه اولانلرك درجه‌سی اوچدر. عوام، مقتصد، سابقیندر جناب حق جمله‌مزی سابقین زمره‌سنه الحاق ایلیه آمین .

وقربان مشترکلرندن بری قربانی کسمه‌دن اولسه وارثلرندن بیوکنك اذنیله کسیلدکده میتدن وسائر مشترکلردن صحیح اولور . (هندیه)

برروایتده جمله‌سی کبیر اولمق لازمدر . وبرروایتده بری کبیر اولسه کافیدر . (معراج الدرایة)

بو مسئله‌دن آکلاشلدیغنه کوره برکیمسه اولدکده قربانی میراث مالی اولوب وارثلره انتقال ایدر . وارثلر کندی نفسی ایچون کسه‌لر جائز اولور . (نظم زندوسی)

لکن برکیمسه قربان کونلرنده قربانی کسمه‌دن فوت اولوب وارثلرك بعضیسی صغیر وصغیره اولسه‌لر اکر چوجقلر نصابه مالك ایسه‌لر وصیلری اذنیله اول قربانی بوغازلسه‌لر مرادلری اوزره صحیح قربان اولور . واکر نصابه مالك دکل ایسه‌لر صحیح اولماز . عادتا ات اولور . (هندیه)

مثلا اوچ کیمسه بر صغره مشترك اولوب بریسی یدی حصه‌دن اوچ حصه‌سنه وایکیسی ایکیشر حصه‌سنه مشترك اولسه‌لر واوچ حصه صاحبی اولان اولبکی آدم فوت اولوب برکوچك اوغلی وبرکوچك قیزینی ترك ایتدکده وصیلری اذنیله اول قربانی بوغازلسه‌لر اکر کوچکلر مال موروثلرندن نصابه مالك اولورلر ایسه قربان صحیح اولور نصابه مالك اولمازلر ایسه عادتا ات اولور . (هندیه)

﴿ اتی یتمه‌ین قربان بیانده‌در ﴾

اتی یتمه‌ین قربان سکزدر . (١) نذر قربانیدر .

بو قربانی نذر ایدن کیمسه ونذر ایدن کیمسه‌نك اصولی وفروعی وعیاللرندن واقربالرندن نفقه‌سی اوزرینه لازم اولانلر وذمی اولان خرستیانلر وزنکینلر یمك جائز اولماز .

اکر یرلر ایسه اول مقداری نذر ایدن کیمسه فقرایه تصدق ایتمك لازم کلور اول قربانی آنجق فقرایه تصدق ایتملی یاخود یدیرملیدر. (هندیه)

لکن نذر ایله مراد نذر ایدوب اوزرینه واجب قیلمق دیمکدر . زیرا نذر ایکی قسمدر . برقسمی قربان صاحبی (ایام نحر) ده اوزرینه واجب اولان قربانی خبرویرمك قصدیله الفاظ نذری تکلم ایدوب نذر ایتمکدر .

بو ناذر زنکین ایسه آنجق برقربان لازم کلور. واتیندن یمك ویدیرمك جائز اولور . واکر نذر ایتدیکی وقتده فقیر اولوب (ایام نحر) چیقمه‌دن زنکین اولسه ایکی قربان کسمك لازم کلور . بری نذر دیکری ایام نحرده واجب اولان قرباندر . نذر ایچون کسدیکنی فقرادن باشقه‌سی وکندیسی یمك جائز اولماز .

ایکنجیسی نذر ایدن کیمسه (ایام نحر) ده اوزرینه واجب اولان قرباندن خبرویرمك قصدی اولمیه‌رق ابتداءً نذر مراد ایله‌مکدر.

بو قربان واجب واتینك تصدقی دخی واجبدر . ناذره وآل واولادی واجدادی وکافه نفقه‌سی اوزرینه واجب اولانلره آنك اتیندن یمك جائز اولماز . (رد المحتار)

(٢) فقیرلرك قربان نیتیله آلدقلری حیواندن اکثر علما عندنده کندیلری ونذر قربانده بیان اولنانلر یمك تحریماً مکروهدر . نذر کبیدر . وبعض علمایه کوره دیلی ایله نذر قصد ایتمدکجه ییر ومراد ایتدیکنه یدیرر . (خلاصه)

لكن قربانه نيت ايتميەرك آلديغى واولدن ملكى اولانى وسائر جهتله مالك اولديغى كنديسى يير و آخره ييديره بيلور . (قهستانى)

زيرا فقير كندى حيوانلرينك ياوريسى مثللو ملكى اولان حيوانى وقربانه نيت ايتميەرك آلديغىوسائر برجهتلهمالك اولديغى قربان كونلرنده قربانەنيت ايدوب كسسه واجب اولماز بلكه سنت دخى اولماز . تطوع اولور، سنت اولور دينده واردر (وحدتى وبدايع)

اماقربان ايتمك نيتيله آلديغىواجباولور. قاضى بديع الدين حضرتلرينه فقير قربان ايچون برقيون آلسه كنديسىاول قيوندن ييمك حلالاولورمى ديو سؤال ايتدكلرنده اوت حلال اولور بيوردى . (ردالمحتار)

(٣) ميتك حال حياتنده ايتديكى امر اوزرينه اولدكدن صكره ثلث مالندن ايديلن قربانى وارثلرى ييمزلر . وزنكينلره يديرمزلر . آنجق فقرايه تصدق ايدرلر . (وحدتى)

علمادن بعضيلرى ميتك حال حياتندەكى امريله اولان قربان مطلقاييمز تصدق واجبدر بيورديلر . و (صدرالشريعه) عندنده مختاراولان بودر . (ابن عابدين)

اما امرسزاولان يعنى اولديكندن صكره وارثلرينك كنديلكلرندن كسيوردكلرى قربان يينور ويديريلور . لكن تصدق افضلدر . زيرا بر كيمسه ميته قربان ايديورسه كندى قربانى كبى اكل ايدر .وباشقەسنه يديرر . ثواب ميتك و لك ذابحكدر . حتى بوقربان ايله ذابح اولان كيمسه كندى اوزرنده واجب اولان قربانك اداسنه نيت ايلسه وثوابنى ميته هبه ايا ه ايكى مراد حاصل اولور . يعنى ثوابىميتكاولور . واوزرندنواجب ساقط اولور . بوتقديرجه نفسنك قربانك ثوابنى ميته هبەيه نيت ايلمكده جائز اولور .

حاصل كلام ميتك وصيتيله مالنك اوچده برندن ياپيلان قربان ميتك ملكيدر . اتيتى تصدق لازمدر . يعنى مالميتك اولورسه ييمز.(ردالمحتار)

(٤) صبينك مالندن ايديلن قرباندن صبى يرباقى قالان ات صبى ايچون عينيله انتفاع اولنان برشيئه تبديل اولنور . تصدق اولنماز. (مفتابه) اولان عيالى و آناسى وباباسى ييەمزلر . لكن باباسنك مالندن صبى ايچون ايديلن قربان يينور ويديريلور . (وحدتى)

بعضيلرصبينك عيالنه وخادمنه يدرمك جائزدر ديديلر . و آناسى وباباسىده ييمك جائزدر دينلرده واردر .

(٥) قربان كونلرنده كسيلميوب وقت گچدكدن صكره عينى تصدقى لازم كلن قربان ييمز تصدق اولنور .

واكر قربان طغورسه اصحاولان اول ياوريسى ياديرى اولديغىحالده ياخود كسيلوب تصدق ايدلمك قربان كسن كيمسه فقير ايسه واجب، زنكين ايسه مستحب اولور . واكر ياورىيى يرايسه ياخود صاتار ايسه قيمتنى تصدق ايدر . (ردالمحتار)

(٦) مشترك اولەرق قربان ايدنلرك بعضيسى ادايه وبعضيسى قضايه نيتايدرسه اولقربان دخىييمز تصدق اولنور .

(٧) بركيمسەيه قربانمى كسيوردیوامرايدوب اول دخىكسدكدنصكره بسملەيى قصداً ترك ايلدم ديسه قربانك قيمتى كسيورن كيمسەدن لازم كلور . بوپاره ايله آلنان قربان ييمز تصدق لازمدر . (درالمختار)

(٨) {عقيقه ناميله كسيلن قربان ييمز} يعنىچوجقدنيايه كلدكدن صكره يدنجى كونى اسم تسميه ايتمك مستحبدر .ويدى كوندناول تسميه ايدلسه جائزدر .

وائمۀ ثلاثه عندنده يدنجى كونى باشنى طراش ايدوب حاصل اولان صاچنى آلتون وياكموش ايله طارتوب تصدق ايدر .

وینه اول کون جامع محبوبی عندنده مباح وامام طحاوی عندنده تطوع
اوله‌رق عقیقه نامیله قربانه الویریشلی قیوندن بزم مذهبمزده چوجق اوغلان
اولسون قیز اولسون برقیون قربان ایدر . واتنی پیشیرمه‌دن ویاپیشیردکدن
صکره فقرایه تقسیم وتصدق ایدر .

ودعوت ایدوب فقیرلره ییدیرمکده جائزدر کمیکلرینی قیرمق وقیرمامق
جائز ومساویدر . وبوقربان امام مالك عندنده لازمدر . وامام شافعی وامام
احمد ابن حنبل حضرتلری ارکك چوجقده ایکی وقزده برقربان کسمك سنت
مؤکده‌در بیوردیلر . (غررالافکار وردالمحتار)

اکر یدنجی کون کسه‌مز ایسه اون دردنجی ویا یکرمی بر ویا یکرمی
دردنجی کوننده کسر . وبوقربان بعض علمایه کوره منهیدر .

لکن اکثر علمامزه کوره مستحبدر . وصبینك صالح ومطیع اولمسنه
سبب وآناسنه باباسنه اطاعتی وشفاعتی بوقربانه موقوفدر . وچوجغك
سلامتنه تفأل ایچون کمیکلرینی قیرمامق مستحبدر .

ومتواضع وحلیم اولمسنه تفأل ایچون قیرمالیدر دیینده واردر واتینك
برمقدارینی پیشمه‌دن ویاپیشدکدن صکره ابه خاتونه ویروب باقیسنی فقرایه
تصدق ایتملی بیوردیلر . (مشکوة الانوار ومرشد الانام)

﴿ مسائل متفرقه ﴾

اتندن ییمك جائز اولان قربانلری کسدکدن صکره اتینی تصدق واجب
اولماز . اکر تصدق واجب اولسه ایدی فقرانك حقنی ابطال دیمك اوله‌جغندن
ییمك جائز اولماز ایدی .

وهرقربانکه آندن ییمك جائز اولماز . کسدکدن صکره اتینی فقرایه
تصدق واجب اولور . زیرا ییمك جائز اولمیوب وتصدق دخی ایتمسه مالنی
ضایع ایتمش اولور . (طحطاوی)

قربانی آلدقدن صکره قربان ایتمکه مانع اوله‌جق برعیب عارض اولسه
زنکینلره بردها آلمق لازم کلور . فقیرلره لازم کلمز عیبیله برابر کسمك
جائزدر . وفقیرك قربانده هرنقدر آلمازدن اول عیب وار ایسه‌ده قربان
ایتمسی صحیح اولور . وقربان آلمغه نیت ایتمکله فقیره قربان آلمق واجب
اولماز . (هدایه وتنویر وخلاصه)

ومجرد شو قیونی قربان ایده‌یم دیو قلبندن نیت ایلسه لسانیله سویله‌مدکجه
ینه واجب اوله‌رق کسمك لازم کلمز . زیرا زنکین وفقیر شو قیونی قربان
ایده‌رم دیو نیت ایلسه‌لر لسانلریله ذکر ایتمدکجه واجب اولماز وزنکینلره ،
قربانی آلیرکن قربان ایتمکه نیت ایلسه‌لر دخی واجب اولماز .

آنجق شرع شریف ایله وقتك دخولی سببیله واجب اولوب وقتك
تکرریله وجوب تکرر ایدر حتی قربانلرینی آلدقدن صکره صاتوب اولکندن
فیئاتی وذاتی ادنی برقربان آلسه‌لر جائزدر وفضله قیمتنی تصدق لازم کلمز
لکن فقیر قربانی آلیرکن قربان ایتمکه نیت ایلسه « خواهر زاده »
اصحابمزك ظاهر روایتلرنده واجب اولمازدیدی ایسه‌ده « طحاوی » واجب
اولور بیوردی . وامام حلوانی لسانیله ذکر ایدرسه واجب اولوردیدی .
فقیر ، آلدیغی قربانی صاتسه ظاهر روایتده جائزدر .

لکن برینه بر دخی آلمق لازمدر . وآلدیغی اولکیدن اعلا یاخود
اولکیه مماثل اولمق لازمدر . واکر صکره آلدیغی اولکیدن ادنی وفیئاتده
نقصان اولورسه بینلرنده اولان فرق وفضله قیمتنی تصدق لازم کلور . (محیط)
ولکن قربانی آلدقدن صکره ضرورتسز صاتمق وتبدیل ایتمك مکروهدر .
(ابن عابدین)

وقربانی بوغازلرکن اولان عیب برندن قالدیرمدقجه ضرر ویرمز واکر
کسمزدن اول قالدرسه قربان اولوب اولمیه‌جغنده اختلاف ایدلمش ایسه‌ده
اصح اولان قربان اولور . (مفتاح)

اكر بردخی آلورلرسه زنكینلر آلورلر فقیرلر آلمازلر . وقربان ضایع اولسه یعنی اولسه یاخودغائب اولسه ویاخود چالنسه ویاخود قربانه مانع اولان عیبلردن بریله عیبلانسه زنكینلر بردخی آلورلر . وآلمق لازم كلور لكن فقیرلر آلمازلر . وآلمق لازم كلمز . (ردالمحتار)

واكر بردخی آلسه‌لر وضایع اولانده بولنوب كلسه اكثر علمایه كوره زنكین بریسنی كسمك كافیدر . ومخیردر هرهانكیسنی كسسه جائزدر. فقیره ایكیسنی‌ده كسمك لازم كلور . (ردالمحتار)

لكن فقیرصكره آلدیغی اولكی‌یه بدل‌اولمق نیتله آلدی ایسه یالكز اولكی‌یی یاخود بوایكیدن دیله دیكنی قربان ایدر . ایكیسنی بردن كسمك لازم كلمز . (هندیه)

اكرقربان ایده‌جك حیوان بولنمزسه دائم آلدقلری وامید ایتدكلری محللردن آرامق لازم اولور . (قنیه)

ودكر فیئاتی اولان قیمت ایله بولنمز ایسه (غبن‌فاحش) ایله آلدانه‌رق المق لازم كلمز . (منیه)

وفقیرك قربانی كسمه‌دن‌طغورسه‌یاوریسنی‌اناسیله برابر كسمك لازمدر. زیرا فقیر قربانه نیت ایله آلدقده اول قربانك ذاتنی كسمكه تعیین ایلدی وبونیت یاورسنه دخی سرایت ایلدیكندن اول‌یاوری‌یی دخی كسمكه تعیین ایله‌مش اولدی بیوردیلر . لكن زنكینلر ایچون یاوری‌یی بوغازله‌مق لازم كلمز . (محیط)

بعضیلر فقیر قربانی آلمق سببیله كندیسی اوزرینه واجب قیلدی آنك ایچون فقیره یاوری‌یی دخی كسمك لازمدر . زنكینه قربانی (شارع) تعالی وتقدس حضرتلری واجب قیلدیغندن یاوری‌یی كسمك لازم اولماز بیوردیلر . (ابن‌عابدین)

وبعض علما زنكین دخی اناسنی ویاوریسنی كسر ولكن یاوریدن‌ییمز واكر یرایسه قیمتنی تصدق‌ایدر . دیری اولدیغی حالده یاوری‌یی تصدق ایتمك مستحبدر دیدیلر . (درالمختار وقاضیخان)

(فتاوای هندیه)ده اكر قربان بر یاوری طغورسه اول یاوری اناسیله برابر كسیلور بیورلدی .

بومسئله‌ده اكثر كتب فقهیه‌ده یاورینك كسیلمه‌سنی فقیره تخصیص ایلدیلر . وبعض كتابده مطلق ذكرایدوب فقیره وزنكینه تعمیم ایلدیلر . یالكز زنكینه تخصیص ایدنده واردر .

فقیرك آلدیغی قربان (ایام‌نحر)ده اولوب قارنندن یاوریسی دیری‌چیقسه اول یاوری‌یی استحساناً تصدق ایدر . (هندیه)

اكر زنكین یاوری‌یی قربان كونلرنده آناسندن اول یاخود صكره كسسه جائزدر . وكسمیوب (ایام اضحیه)ده دیری اولدیغی حالده تصدق‌ایلسه جائز اولور .

لكن (منتق) ده یاوری‌یی ایام نحرده صاغ اوله‌رق تصدق ایدرسه اوزرینه قیمتنی دخی تصدق لازم كلور . واكر ایام نحرده یاوری‌یی صاتارسه پاره‌سنی تصدق‌ایدر . واكرصاتمیوب وكسمیوب ایام نحردن‌صكره‌یه قالدقده دیری اوله‌رق تصدق‌ایدر بیورلدی .

ویاوری‌یی آناسیله برابر كسدكده ایكیسندنده یر ویدیرر . امام اعظم حضرتلری یاوری یمزوینورسه یدیكنك قیمتنی تصدق ایتمك لازم‌كلور . ویاوری دیری اولدیغی حالده تصدق بكا محببتلیدر بیوردیلر . اكر یاوری ضایع اولورسه یاخود كسوب یرایسه قیمتنی تصدق ایدر . واكر یاوری طوروب كله‌جك سنه‌ده ایده‌جكی قربان ایچون كسسه جائزاولماز . اوزرینه دیكر برقربان آلوب كسمك لازم‌كلور . وشاید بویاوری‌یی كسدیده كسلمك سببیله قیمتی نقصان اولدی‌ایسه نقصان اولان قیمتیله مذبوح اولدیغی حالده تصدق ایدر . (فتاوای قاضیخان)ده فتوی بونكه‌دردر . (هندیه)

﴿ قربانك دریسنك حالی ﴾

قربانك دریسنك اوچ حالی واردر . تصدق ، استعمال ، تبدیل . افضل ومتفق علیه اولان وكراهتدن سالم بولنان قربانك دریسنی (اتباعاً لرسول الله) ، (رضاءً لله) بر فقیره (تصدق) ایتملیدر . زیرا دری قرباندن جزؤدر .

امام ابو یوسف حضرتلری ﴿ مَنْ بَاعَ جِلْدَ أُضْحِيَّتِهِ فَلاَ أُضْحِيَّةَ لَهُ ﴾ حدیث شریفیله استدلال بیوره‌رق قربانك دریسنی وقف اولان شیلر كبی اصلا صاتمق جائز اولماز بلكه بیعی باطل اولور دیدیلر .

یاخود اول دری‌یی طغارجق ومست ودوشك وكورك وكیسه وقیربه وسفره وقوغه كبی شیلر یاپوب قربان صاحبی وسائرلری حسبی استعمال ایتمكده جائز .

اگر اجرت ایله ویرسه‌لر اجرتی تصدق ایتمك لازم كلور . ویاخود اول دری‌یی قالبور والبسه وتنجره وطوه وبالطه كبی بقاسیله انتفاع اولنان شیلردن بر شیئه (تبدیل) ایتمك دخی استحساناً جائزدر .

وبو بدللری كندوسی وبشقه‌سی حسبی استعمال ایدرلر لكن سركه وصابون وطوز وات وسائر ییلور شیلر كبی هلاكیله انتفاع اولنان بر شیئه تبدیل ایتمز . اگر بومذكور مثللی‌یه قربانك دریسنی تبدیل ایلسه اول شیئی فقرایه تصدق ایدر . واول دری‌یی نفسنه وعیاللرینه نفقه ایچون یاخود مالی چوغالمق قصدیله تجارت ایچون اقچه ایله صاتمق جائز اولماز .

«محیط» ده عیالنه انفاق ایچون اولمیه‌رق پاره‌سنی تصدق ایتمك اوزره دری‌یی اقچه ایله صاتمقده بأس یوقدر بیوردی . زیرا امام اعظم ایله امام محمد حضرتلری عندلرنده دری قربان صاحبنك ملكی اولوب تسلیمه قادر اولدیغندن كراهتله اول دری‌یی صاتوب آقچه‌سنی تصدق ایتمك جائزدر . چونكه صاتدقدن صكره قربت وعبادت دریدن بدله یعنی صاتیلان اقچه‌یه انتقال ایدر .

حدیث شریفده اولان نهی بیعك كراهتنی وقربانك عدم كمالنی افاده ایدر . عدم جوازینی افاده ایتمز . زیرا ذات بیعده ملك وقدرت وتسلیم قائم اولدیغندن (عندالطرفین) بیعی جائز اولدی .

لكن امام ثانی حدیث شریف بیعك عدم جوازینی افاده ایدر . قربانك دریسنك بیعی باطلدر بیوردی .

واول دری‌یی امكی مقابلنده كسن كیمسه‌یه ویرمكده جائز اولماز . قربانك یاغی وآیاقلری وباشی ویوكی وقیلی وكسیلدكدن صكره صاغیلان سودینك دخی آلتون وكموش وینور شیلر كبی هلاكیله انتفاع اولنان شیلره صاتیلمه‌سی جائز اولماز ، واتنده اوچ قول واردر .

اصح اولان جمیع احكامده دریسی كبیدر ، دریده جائز اولان اتده دخی جائز اولور . لكن قربانك اتینی ویاغنی ینور شیلره صاته‌رق اول شیئی یدكده قیمتنی تصدق لازم كلمز .

مثلا قربانك اتی اكمكه یاخود اته صاتوب یمك جائزدر .

بومسئله‌ده اصل بودركه مأكولی مأكوله ومأكول اولمیان شیئی مأكول اولمیان شیئه صاتمق جائز اولور . لكن ینمه‌ین شیلری ینن شیلره وینن شیلری ینمه‌ین شیلره صاتمق جائز اولماز .

(هندیه وردالمحتار وغیرهما)

اگر قربانك اتی زكات نیتیله فقیره ویرسه زكات اوله‌رق صحیح اولماز لكن بر زنگینه ویرسه اول زنگینده زكاتنه ویرسه صحیح اولور . (منتقی)

﴿ قربانك كسمه‌نك وقتی ﴾

ذی‌الحجهٔ شریفه‌نك اونُنجی كونی شفقدن اون ایكنجی كونی كونش باتمازدن اوله قدر .

اون ایكنجی كون كونش باتدقدن صكره جائز اولماز . اگر كونش باتدقدن صكره بوغازلر ایسه‌لر قضا اولور . ادا اولماز . (محیط)

قربانه مخصوص ایام بزم مذهبمزده اوچ کون ایکی کیجه‌در . قرانلق سببیله یاکاشلق وقوع بولمسی خوفندن ناشی بوایکی کیجه‌ده قربان کسمک کراهت تنزیهیه‌ایله مکروهدر .

امام شافعی مذهبنده درت کون قربان کسمک تجویز بیورلدی لکن شهرده یعنی جمعه وبایرام نمـازلرینك شرائطی موجود اولوب اداء اولنان یرلرده ذی‌الحجهٔ شریفه‌نك اوننجی کوننده ارکك وخاتون قربانی کسمه‌دن برمحلده اولسون بایرام نمازی قیلنمش اولمق شرطدر .

زیرا قربانك اول وقتی شهرده وکویده هرنقدر فجر صادقك طلوعی وقتی‌ایسه‌ده‌لکن شهراولان یرلرده بایرام نمازینی قربانك ذبحی‌اوزرینه تقدیم ایتمك شرطدر انکچون نمازدن اول کسمك جائز اولماز .

اکر محله مسجدنده نماز قیلندقدن‌صکره جامع کبیرده قیلنمزدن اول کسسه استحساناً جائزاولور . واکر نمـازده تشهد مقداری اوطوردقدن صکره کسسه‌لر ظاهر روایتده جائزاولماز . امام ثانیدن برروایتده جائزدر لکن کتولك ایتمش اولور .

بو مسئله‌نك نتیجه‌سی برنجی کونده زوال وقتی کیرمزدن اول بایرام نمازی قیلنمدی ایسه قربانی بوغازله‌مق جائز اولماز . لکن زوالدن صکره برنجی کونده ، وایکنجی واوچنجی کونلرك زوالندن اول وصکره بایرام نمازینی قیلمزدن اول وصکره قربانی کسمك جائزدر .

زیرا نمازایله قربان‌بیننده ترتیب اداده‌شرطدر . قضاده شرط دکلدر . وبرنجی کونك زوالندن صکره قلنان بایرام نمازی قضا اولور . زیرا بایرام نمازینك وقتی بایرامك برنجی کونی کونش برویا ایکی مزراق بوی یوکسله‌رك کراهت وقتی چیقدقدن صکره زوال وقتنه قدردر .

اکر قربان صاحبی کویلی ایسه قربانی‌دخی کویده ایسه بایرامك برنجی کونی شفقدن صکره کسمك جائزدر .

بومسئله‌ده عتبار قربانك بولندیغی یره‌در . صـاحبنك بولندیغی محله دکلدر .

شهرلیلر قربانلرینی بایرا نمازندن اول بوغازله‌مق ایچون کویه کتورسه‌لر یاخود سفره کیدرکن نمازی سفری قیلمق جائز اوله‌جق یره قدر شهرك طشره‌سنه چیقارسه‌لر فجر صادق طلوع ایتدکدن صکره بوغازله‌مق جائز اولور . اول محلده بایرام نمازی واجب اولمدیغندن نمازدن صکره‌یه تأخیره حاجت مس ایتمز . (ردالمحتار وهندیه وغیرها)

اکر قربانی‌بایرام نمازندن‌صکره خطبه‌دن فارغ‌اولمازدن اول بوغازله‌سه‌لر جائزدر . لکن امام حسن روایتنده کتولك‌ایتمش اولورلر .

واکر عرفه کونی زوالدن صکره ذبح ایلسـه‌لرده ذبحدن صکره اول، کون بایرام اولدیغی تبین ایتسه بزم مذهبمزده وقتنده اداء ایدلمش‌اولدیغندن جائز اولور .

واکر زوالدن صکره اول کون بایرام اولدیغی اثبات اولنسه اول‌کون قربان کسمك جائزدر . لکن نماز ایرتسی کون یعنی اون برنجی کون اداء اولنور .

وتطوع اوله‌رق کسیلن قربان‌وحرم شریفك غیری برمحله هدیه‌اولنان و(نذرغیرمعلق) ومیت‌ایچون کسیله‌جك قربان‌زمان ومکانه مخصوص‌اولمیوب هرزمانده وهرمکانده کسیلمك جائز اولور . ولکن بایرام کوننده کسمك افضلدر. (طحطاوی)

زیرا (نذر غیرمعلق) زمان ومکانه ودرهمه‌مخصوص قیلنماز . هرنقدر بونلر معین اولورلرسه‌ده مخالفت جائز اولور .

مثلا جمعه کونی مکهٔ مکرمه‌ده شو پاره‌یی فلان فقیره ویرمك اوزرینه لازم اولسون دیدکده بوکا مخالفت ایدوب جمعه ایرتسی کونی قسطمونی فقراسندن برینه اشارت اولنان پاره‌نك غیری برپاره ویرمك جائز اولور . لکن اضحیه نامیله نذر اولنان قربانك کسیلمه‌سی (ایام نحر) ه تعیین‌ایدر .

وهدیه وهدی نامیله نذر اولنان قربانك ذبحی حرم شریفه مخصوصدر .

اما (نذر معلق)، مکان و درهم و فقیرك تعین ایتمه‌مسنده (نذر غیر معلق) کبیدر . لکن شرطك وجودی اوزرینه عجله ایدوب منذوری تقدیم ایتمك جائز اولماز . فقط منذورك شرطدن تأخیری جائز اولور . زیرا معلق غیر معلقه آنجق زماناً مخالفدر . (ردالمحتار)

شهادتله ثابت اولوب بایرام نمازی و قربان اداء اولندقدن صکره وقتندن اول اداء ایلدکلری ظاهر اولسه نمازی و قربانی اعاده لازم کلمز . شهادتسز وشك ایله ادا اولنورسه اعاده‌لری لازمدر . (زیلعی ووحدتی)

بایرام نمازینی خطیب آبدستسز قیلسه و بوحالی ظاهر اولوب بیلنسه اعاده لازم کلور . قربانی اعاده لازم کلمز .

بعض علما جماعت طاغیلمدیلر ایسه اعاده لازمدر . اکر طاغیلدیلر ایسه نمازی دخی اعاده لازم اولماز بیوردیلر . فتوی بو قوله‌در . (قاضیخان)

تتمه

« عَقیقَةِ مَوْلُودْ » : چوجق دنیایه کلدیکنك یدنجی کونی کسیلن قربان .

« خُرْسِ وَلادَه » : چوجق دنیایه کلنجه ایدیلن ضیافت ایچون کسیلن .

« مَأدَبَهٔ خِتانْ » : چوجق سنت ایدیلورکن ایدیلن ضیافت ایچون کسیلن .

« وَکیرَهٔ بِناءْ » : یکی بنا یاپدیرن کیمسه‌نك احبا و اقرباسنی ضیافت ایچون کسیلن .

« نَقیعَهٔ قادِمْ » : سفردن کلن کیمسه‌یه تعظیماً کسیلن قربان .

« وَضیمَهٔ تَعْزِیَه » : برکیمسه اولدکدن صکره ماتم طعامی ایچون کسیلن قربان دیمکدر . بونلرك هیچ بریسی سنت دکلدر . (طحطاوی)

بلکه بعضیلری مستحب یاخود مباح و بعضیسی منهیدر . اولجه بیان ایتدیکمز وجهله اکر بو قربانلر جناب حقك غیری برذاته تعظیم ویا غرض دنیا ایچون کسیلورسه منهیدر . (رضاءالله) دعوت وخیر نیت ایدوب شریعته موافق تصرف اولندقده جائز اولور .

اما « طَعامِ عُرْسْ » که نکاحدن صکره قومشو و اقرباسنی طوپلایوب طعام حاضرلامق و قربان بوغازلامق سنتدر .

زیرا فخر کائنات (علیه اکمل التحیات) افندمز « اَوْلِمْ وَلَوْ بِشاةٍ » بیوردیلر . یعنی برقیون ایله اولسون ولیمه جمعیتی دعوتی یاپك دیمکدر .

مسائل متفرقه

برکیمسه اون قربان نذر ایلسه مختار اولان کلیسنی کسمك لازم کلور . بعض علما ایکی قیون لازم کلور بیوردیلر .

لکن مطلق نذر ایدرك « لِلّٰهِ عَلَیَّ اَنْ اَذْبَحَ دابَّةً » یعنی الله ایچون بر حیوان کسمك اوزریمه لازم اولسون دیسه برقیون یاخود کچی کسمك لازم کلور . (درالمختار وخلاصه واخی چلبی)

برکیمسه برکیمسه‌یه برقیون (هبه) ایلسه اول کیمسه‌ده اول قیونك قربان ایچون کسیلمه‌سنی اوزرینه واجب قیلدقدن صکره هبه ایدن کیمسه هبه‌سندن رجوع ایدوب کیرو آلدقده کندیسنه هبه اولنان آدمه برقیون آلوب کسمك واجب اولور .

برکیمسه‌نك ایکی یوز درهم کموشی اولوب بش درهم زکاتنی ویردکده باقی قالان یوز طقسان بش درهمدن قربان واجب اولور . زیرا بو بش درهم، زکات وقربته وعبادته صرف اولندیغندن هرنه‌قدر ظاهرده معدوم ایسه‌ده حقیقتده، باطنده موجوددر .

اكر نفقه‌يه صرف اولنسه معدوم اولوب نصاب نقصان اولديغندن قربان واجب اولماز . (هنديه)

مال كثيرى شريكى يدنده غائب اولان كيمسه‌نك خانه‌سى اشياسى و آلتون وكموشدن قربان كسمكه اقتدارى اولورسه قربان ايتمك لازمدر . (هنديه)

بورجنى اقرار ايدن مفلسده آله‌جنى اولسه بشقه‌سندن زكات آلمق دينديسنه حلال اولماز . لكن اول مالك غيريسندن نصابه مالك اولمازسه اول مال يدينه واصل اولمدقجه قربان واجب اولماز .

بورجنى اقرار ايدن غنيده آله‌جنى اولان كيمسه‌يه ياخود مؤجلا زمان آتيده آله‌جنى اولان ذاته ، قرضاً آقچه آلوب قربان ايتمك واجب اولماز .

وايام نحردن صكره مال كندوسنه كلدكده قربانك قيمتنى تصدق دخى لازم كلز . لكن قربانه كافى اوله‌جق مقدارينى ايسته‌مك لازمدر .

درت كيمسه علامتى ورنكلرى براوله‌رق درت قيون آلسه‌لر قيونلرك جمله‌سى بريرده محبوس ايكن قيونلرك ايچنـدن برى اولوب كيمك قيونى اولديغى بيلنمسه باقى قالان اوچ قيون صاتيلوب پاره‌لريله درت قيون آلنور . بوندن صكره هر برى يكديكرينى ذبحه وكيل ايدوب كسرلر . وهر برى آخره حقنى حلال ايتدكده قربانلرى جائز اولور .

بر كيمسه صغيرينى كندى ايله كوچك چوجقلرندن اشتراك اوزره بوغازله‌سه جائزدر . اما اولادلرى بيوك ايسه امر واذنسز جائز اولماز . عادتا اولور . (هنديه)

ولكن (خانيه) ده باباسنه مطيع وتابع اولان اولاد كبارندن وعياللرندن امر واذنسز بابانك كسديكى امام ابويوسف عندنده استحساناً جائزدر بيورلدى . (تاتارخانيه)

صدقهٔ فطر دخى بويله‌در . بر كيمسه كندى نفسيچون واولاد وعيالى ايچون صدقهٔ فطر اداء ايتمك اوزره بغدايى اولچوب بوندن صكره هپسنى جمع ايدوب فقيره ويردكده جائز اولور . وياخود اول بغدايك قيمتنى جمله‌سنك صدقهٔ فطرى ايچون آيرمه‌دن وتقسيم ايتمه‌دن ويرسه جائز اولور . لكن احوط اولان افراز وتفريق ايدوب ويرمكدر . (ابن عابدين)

وقادر اولان منزلت وقربت و كرامت و شـفاعته نائل اولمق ايچون (رضاء لله) حضرت فخر عالم (صلى الله تعالى عليه وسلم) افندمز حضرتلرى ايچونده بر قربان كسمك مندوبدر .

زيرا حضرت على (كرم الله وجهه) حضرتلرى برى كنديسى ايچون وبرى رسول اكرم نبى افخم افندمز ايچون اوله‌رق ايكى قوچ قربان ايدرلردى . ورسول الله ذات رسالتلرندن قربان كسمكى بكا وصيت بيورديلر ديرايدى .

وحسن بصرى (رحمة الله عليه) بن كوردم حضرت على ايكى قوچ قربان ايتدى وبكا رسول الله كنديلرندن قربان كسمكى وصيت بيوردى برى بنم ، ديكرى رسول الله ايچوندر بيوردى ديدى .

وحضرت رسول الله كنديلرينه قربان واجب اولديغى سنه‌دن اعتباراً آخرتى تشريف بيورنجه‌يه قدر هر سنه ايكى بياض قوچ ياخود آلاجه قوچ قربان ايدوب برى كندى نفسم واولادم ايچون وبرى قربان ايتمكه اقتدارى اولميان امتلرم ايچوندر بيورورلر ايدى . (شرح شرعه وابن عابدين)

وقربان ايچون ايكى قيون آلدقده برى ضايع اولوب برينى بوغازله‌دقدن صكره ضايع اولان (ايام نحر) ده ياخود دها صكره كلسه زنكينلره بوغازله‌مق وتصدق ايتمك واجب اوله‌رق لازم كلز . (هنديه)

بر كيمسه طقسان غروشه بر قيون آلسه ديكريده يتمش غروشه بر صغير آلوب كسه‌لر وبر كيمسه‌ده يوز غروش تصدق ايتسه قيون صغيردن صغيرده پاره‌دن افضلدر . (هنديه)

بلکه اوزرینه قربان واجب اولانلره دریسی طلوسی آلتون تصدق ایتمکدن برقیون کسوب قانی آقیتمق خیرلیدر .

قربانی آلدقدن صکره بوغازله‌میوب وقت کچسه فقیر ایسه آنجق اول قربانی تصدق ایدر . اما زنکین ایسه ظاهر روایتده مخیردر. دیلرسه قربانی دیلرسه قیمتنی تصدق ایدر .

لکن (صاحب بدایع) اصح اولان غنی دخی آنجق نفس قربانی تصدق ایدر . بزلر بوقولی اخذ ایدرز بیوردی .

واکر قربان آلمدیلر ایسه فقیره برشی لازم کلمز. زنکینلره آنجق قربانه کفایت ایدن برقیونك قیمتنی تصدق لازم کلور . (ابن عابدین)

قورت قیونك بوغازندن کسیله‌جك طمرلرینی قوپارسه کسمکه محل قالمدیغندن کسمکله حلال اولماز . (وجیز)

برکیمسه قیونك قارنی یاره‌رق یاوریسنی دیری اولدیغی حالده چیقاروب کسسه بوندن صکره اول قیونی دخی کسسه اکر اول قیون بو یاره‌دن صکره صاغ قالماز ایسه موتنه سبب یاره اولوب ذبح ، اولمدیغندن ذبح ایله حلال اولماز بیوردیلر . (هندیه)

غنا ، فقر ، حیوة ، موت حقنده وقتك آخری اعتبار اولنور . مثلا وقتك آخرنده غنی اولسه واجب اولور . وقتك آخرنده فقیر اولسه واجب اولماز .

صبی‌یه قربان واجبدر دین قوله کوره وقت چیقمه‌دن طوغان چوجغك مالی اولوب غنی اولورسه اول چوجغه قربان واجب اولور .

اما وقت چیقمه‌دن اولمش وفقیر اولمش کیمسه‌لره واجب اولماز .
(ابن عابدین)

اوچ کیمسه قربان ایچون اوچ قیون آلسه‌لر ، مثلا بری اوتوز غروشه دیکری یکرمی دیکری اون غروشه آلدقدن صکره اول قیونلر بربرینه

قاریشوب هیچ بری کندی قیوننی بیله‌میوب شك وشبهه اوزره بوغازلاسه‌لر اون غروشلق قیون اصابت ایتمك قورقوسندن ناشی اوتوز غروشه آلانه یکرمی غروش یکرمی غروشه آلانه اون غروش تصدق ایتمك لازم کلور. اون غروشه آلانه برشی لازم کلمز . (درالمختار)

بوقاریده قربانه مانع اولان عیبلر بحثنده بیان اولنان (جلاله) نام حیوان بعض زمانده علف وبعض زمانده نجاست ییر ایسه واتنده اصلا رایحهٔ کریهه اثری اولمازسه حبس ایتمه‌دن اتی حلال اولور .

وطاووق دخی حبس ایتمه‌دن کسیلسه حلال اولور . زیرا اتی تغیر ایدوب رایحهٔ کریهه ایله متصف اولماز .

حضرت نبی ذیشان افندمز طاووق اتی اکل بیوردقلری روایت اولندی. طاووغی حبس ایتمك نظافت ایچوندر . کراهتی ایچون دکلدر .
(ردالمحتار)

وخنزیر سودی امن قوزینك اتی چوق کونلر علف یدکدن صکره واتی تغیر ایتمدکجه حلالدر .

ونجس اولان صو ایله صیواریلان مزروعات اکثر فقها عندنده حرام ومکروه اولماز آنجق حلالدر . (ابن عابدین)

حیوانك یمه‌ین اعضالری بیان اولندی. پاك اولان قانلر انسانك وجودندن چیقوب آقمایان قان وبیت وتحته کهله‌سی قانلری وبالغك وکنه دیدکلری کوچك وقیرمزی حیوانك قانی وپیره‌قانی وحیوان کسیلدکدن صکره بوغازنده قالان قان معفودر . لکن آقان قانلر مرداردر . (درالمختار)

(ایام نحر) دنیلان ذی الحجهٔ شریفه‌نك اوننجی اون برنجی اون ایکنجی کونلرنده فقیر برقربان آلوب بوغازله‌دقدن صکره ینه بو کونلرده وقت کچمه‌دن زنکین اولسه شیخ فقیه ابو محمد حرمیقی (رحمة الله علیه) حضرتلری عندنده برقیون یاخود برصغرك یدیده بری ایله اعاده لازمدر .

باقی متاخرینه کوره لازم کلز . فقیر حالنده کسدیکی اول سنه قربانی ایچون کافیدر .

(هندیه‌ده) عدم لزومی (ردالمختار)ده لزومی ترجیح و تصریح و تصحیح بیورلمشدر .

حضرت عایشه (رضی الله عنها) پیغمبر ذیشان افندمزدن روایت ایدوب بیوردیلرکه { یا ایها الناس ضحوا وطیبوا بها نفساً فانی سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول مامن عبد توجه باضحیته الی القبلة الا کان دمها وفرثها وصوفها حسنات محضرات فی میزانه یوم القیمة } یعنی ای ناس طیب نفس ایله قربان ایدن امتمدن برکشی قربانیله قبله‌یه توجه ایلدیمی آنجق اول قربانك قانی ویوکی وحتی قارنی ایچنده‌کی ترسی حسنات اولوب یوم قیامتده میزاننده حاضر اولور دیمکدر .

بایرام نمازی

اصح اولان بایرام نمازی واجبدر . زیرا کتاب وسنت واجماع امت ایله ثابتدر . اما عید فطرده اصل ووجوبنه دلیل الله تعالی حضرتلرینك «وذکر اسم ربه فصلی» قول شریفلریدر .

معنای منیفی جامع شریف یولنده ربنك اسم شریفنی ذکر ایدرده بایرام نمازینی قیلار دیمکدر .

و «ولتکبروا الله علی ماهدیکم» نظم جلیلیدر .

معنای شریفی سز بایرام نمازینی قیلك والله‌ی تکبیر ایله ذکر ایدك دیمکدر. وافندمزك «لاجمعة ولاتشریق ولافطرة الا فی مصر جامع» حدیث شریفیدر . مراد رمضان بایرامی نمازیدر .

اما قربان بایرامی نمازی «فصل لربك وانحر» نظم منیفیله ثابتدر .

معنای شریفی : حبیبم (خالصاً لوجه الله) نمازه مداومت ایله وقربان کس دیمکدر .

یاخود : حبیبم (خالصاً لوجه الله) قربان بایرامی نمازینی قیل وقربان کس دیمکدر .

واجماع امتله یعنی اولاً حضرت رسول اکرم افندمز بو نماز اوزره دوام ایدوب اصلا ترك بیورمدقلری کبی اصحاب وتابعین ومجتهدین دخی ترك بیورمدقلریله ، واصلا ترکنه مساعده ایتمیه‌رك اداء اولنمش والی یوم القیامه‌ده اداء اولنمقده بولنمش برعبادت شریف ولطیف اولمسیله ثابتدر .

لکن سنت دیین‌ده واردر ، اما حقیقتده بو سنت ایله واجب بیننده مخالفت یوقدر . زیرا سنت، مؤکده‌در .

بزم مذهبمزده مؤکد اولان سنتلر واجب منزله‌سنده‌در . ترك ایدنلر واجبی ترکده اولدیغی کبی کنهکار اولورلر .

بایرام نمازینك شرطلری

خطبه‌نك غیری جمعه نمازنده ثابت اولان شرطلر بولندیغی حالده جمعه نمازی کندیلرینه واجب اولان کیمسه‌لره بایرام نمازی دخی واجب اولور.

بایرام نمازندن صکره خطبه سنتدر . نمازدن اول اوقور ایسه یاخود ترك ایدرسه نماز جائز اولور . لکن کتولك ایتمش اولور .

خطبه اوندر . بشنده تکبیر ایله باشلانور . برنجی وایکنجی بایرام خطبه‌لری واوچیده حج خطبه‌لریدر .

وبشنده تحمید ایله باشلانور . (۱) جمعه (۲) استسقاء (۳) نکاح (٤) کسوف (٥) ختم قران عظیم الشان خطبه‌سیدر .

نمازدن اول اوقونان خطبه‌نك نمازدن صكره اعاده‌سی لازم كلمز . بايرام نمازی وقتنده جنازه حاضر اولسه بايرام نمازی جنازه نمازی اوزرينه وجنازه نمازی خطبه اوزرينه تقديم اولنور .

﴿ بايرام كونلرنده مستحب اولان شيلر ﴾

(١) نمازه كيتمه‌دن مسواك طوتمق (٢) غسل ايتمك .

(٣) رنكی بللی اولميان بر كوزل قوقو سورنمك (٤) كوزل لباسی يعنی يقانمش البسه كيمك وبعض علمايه كوره حلال البسه ديمكدر . آنی كيمك .

(٥) پارمغنه يوزوك طاقنمق (٦) بايرام صباحی سرعتله اويانمق .

(٧) سرعتله مسجده كيتمك (٨) رمضان بايرامنده نمازدن اول صدقهٔ فطره‌سنی ويرمك .

(٩) رمضان بايرامنده جامع شريفه كيتمه‌دن لقمه‌سی تك اوله‌رق طاتلی برشی ييمك . زيرا (حضرت رسول اكرم) افندمز اوچ يا بش يا يدی ياخود بر خورمه اكل بيوررلر ايدی . واكر نمازدن اول برشی ييمه‌سه آثم اولماز .

(١٠) قربان بايرامنده فجر صادقك طلوعندن اول اولان وقتدن بايرام نمازينی قيلنجه‌يه قدر صائم كبی اوروجی بوزان شيلردن كنديني حفظ ايتمك .

(١١) قربانك اتندن افطار ايتمك . (زيرا فخر عالم) افندمز حضرتلری قربانك جكرندن افطار بيوررلر ايدی . حتی خبرده وارد اولديكه كوچك چوجقلری ييمكدن واچمكدن وامزمكدن منع ايدوب اللهك دعوتی اولان قرباندن افطار ايده‌لر .

(١٢) قادر ايسه نمازه يوری‌يه‌رك كيتمك . زيرا (نبی) ذيشان افندمز بايرامده وجنازه‌ده هيچ برشيئه بينمديلر .

(١٣) طريقلر شهادت ايتمك ايچون نمازه كيتديكی يولك غيريدن كلمك .

(١٤) بشاشت وسرور اظهار ايتمك (١٥) چوق صدقه ويرمك .

(١٦) (تقبل الله منا ومنكم) ديه‌رك اقربا وقومشو واحبابنه دعا ايتمك .

(١٧) مصافحه ايتمك . بونلرك هپسی مستحبدر . بلكه مصافحه بش وقت نمازدن صكره هر ملاقی اولدقلری زمان ومكانده سنتدر .

(هنديه ، عنايه ، ابن عابدين)

(١٨) قربان بايرامنده نمازی قيلمغه كيدركن يولده جهر ايله تكبير اتفاقاً جائز ومستحبدر . بعض علمايه كوره مصلايه واردقده تكبير كتورمز وبعض علمايه كوره مصلاده وعشر ذی الحجه‌ده دخی تكبيردن منع اولنماز . لكن رمضان بايرامنده امام اعظم عندنده جهر ايله تكبير كتورمز . اما عبادتده اصل اولان اخفا اولديغندن سراً تكبير مستحبدر . وامامين عندنده ايكی روايت واردر . برنده سراً تكبير كتورور . وديكر روايتده جهر ايله كتورور . بو روايت اظهردر . وافضل اولان عيد اضحاده تعجيل وعيد افطارده تأخيردر . وبايرام نمازدن اول اصلا نافله نماز قيلنماز .

ونمازدن فارغ اولدقدن صكره مصلاده نافله نماز قيلمق مكروهدر . لكن اوينه كلدكده اوينده درت ركعت نماز قيلمق مستحبدر . (هنديه)

بو ذكر ايتديكمز عمل خواص بياندر . عواملر خيراته رغبتلری آز اولديغندن سراً وجهراً تكبير كتورمكدن وبايرام نمازدن اول وصكره نافله نماز قيلمقدن منع اولنمازلر .

ورغائب وبرات وقدر وتسبيح نمازلری اوزره اجتماع ايدوب قيلسه‌لر منع اولنمازلر . زيرا حضرت علی (رضی الله عنه) افندمز بركيمسه‌يی بايرام نمازندن صكره نافله نماز قيلاركن كوردی (ياامير المؤمنين) منع ايله‌ديديلر . حضرت علی افندمز جوابنده ﴿ أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى عَبْدًا إِذَا صَلَّى ﴾

نظم جليلى نهايتنده واقع اولان { وَعِيدُ اللّٰهِ } تحتنده داخل اولمقدن قورقارم بيورديلر .

اما خواصلر (تداعى طريقى) كه اذان واقامتله جمع اولوب بو مثللو نوافللرى جماعتله قيلمق مكروهدر. واوقات منهيه‌ده نماز قيلمه‌لرى دخى ممنوع ومكروهدر .

« بايرام نمازينك وقتى »

بلده‌نك يوكسك وعالى اولان مكانندن باقيلدقده كونش ، طوغديغى محلدن بر مزراق مقدارى يعنى اون ايكى قاريش قدر چيقوب رنكى بياضلاندقده نمازك اول وقتى اولوب آخر وقتى كون زواله كلنجه‌يه قدردر. زوال وقتى جائز اولماز .

رمضان بايرامنده عذر ايله بايرام نمازينى ايرتسى كونى زوالنه قدر تأخير جائز اولور .

لكن قربان بايرامنده عذر ايله كراهتسز وعذرسز كراهتله (ايام نحر)ك اوچنجى وايام تشريقك ايكنجى كونى زوال وقتنه قدر تأخير جائزدر .

اكر نمازك ايچنده ايكن كونش زواله كلسه بايرام نمازى فاسد اولوب نافله‌يه منقلب اولور .

« بايرام نمازينك صورت اداسى »

بايرام نمازينى خطيب ايكى ركعت قيلار . برنجى ركعتده افتتاح تكبيرينى آلدقدن صكره اللرينى سائر نمازلرده باغلاديغى كبى كوبكى آلتنه باغلايوب كيزليجه (سبحانك) اوقور .

صكره ابن مسعود (رضى الله عنه) روايتى اوزره اوچ كره اللرينى قالديره‌رق تكبير آلير (ذكر مسنون) اولمديغندن تكبيرلرك ايكيسنده اللرينى باغلاماز ايكى يانلرينه صاليويرر .

وايكى تكبير آره‌سنده جماعت چوق اولورسه اوچ تسبيح مقدارى وآز اولورسه بر ويا ايكى تسبيح مقدارى سكوت ايله طورر .

اوچنجى تكبيردن صكره اللرينى باغلايوب اصح اقوال اوزره كيزليجه (اعوذ) و(بسمله) وآشكاره اوله‌رق (فاتحه) اوقويوب وسوره ضم ايتدكدن صكره ركوع تكبيرينى آله‌رق ركوعه صكره سجده‌يه كيدر .

سجده‌لردن صكره ايكنجى ركعته قالقدقده اولا (بسمله) وصكره (فاتحه) اوقويوب وسوره ضم ايتدكدن صكره اولكى ركعتده اولديغى وجهله اوچ تكبير زوائدى دخى آلوب دردنجى تكبير ايله ركوعه كيدر .

بايرام نمازلرنده سائر نمازلردن زياده اولان تكبير آلنيدر. اوچى برنجى ركعتده اوچى ده ايكنجى ركعتده‌در . تكبير اصلى دخى اوچدر برى افتتاح تكبيرى ايكيسى ركوع تكبيرليدر . مجموعى طقوز تكبيردر .

افتتاح تكبيرى فرض برنجى ركعتك ركوع تكبيرى سنت وباقى يديسى واجبدر . زيرا ايكنجى ركعتك ركوع تكبيرى واجب اولان بايرام تكبيرينه مقارن اولديغندن واجب اولدى. بو ذكر ايتديكمز ابن مسعود (رضى الله عنه) روايتندر .

بزم مشايخمز بو روايتى اخذ بيورديلر . ابن عباس (رضى الله عنه) روايتنده بزم مشايخمز عندنده تكبير زوائد ايكى ركعتده بشردن اوندر .

ياخود برنجى ركعتده بش ايكنجى ركعتده دردر . بو ايكى صورتده تكبير زوائد ، اصلى اولان اوچ تكبير ايله جمع ايديلنجه بايرام نمازينك تكبيرلرى يا اون ايكى ياخود اون اوچ اولور .

امام شافعى‌يه كوره تكبير زوائد حضرت ابن عباس روايتنده يا اون ايكى ياخود اون اوچدر . بو صورتده اصلى اولان اوچ تكبير ايله جمع ايديلنجه بايرام تكبيرلرى يا اون بشر ياخود اون آلتيشر اولور .

خلفاى عباسيه ابن عباس (رضى الله عنه) روايتيله عامللر ايدى . امام ثانى عندنده تكبيرات زوائده اللرين قالديرمزلر . (عنايه)

بايرام نمازينه صكره‌دن كلسه

بركيمسه بايرام نمازينه ركوعده ايريشسه افتتاح تكبيريني قيامده ايدوب ممكن ايسه زوائد تكبيرلري دخي قيامده ادا ايدر .

واكر قيامده ايريشه‌مز ايسه ركوعه كيدر . ركوعده تكبيرلري اللريني قالديرميه‌رق ادا ايدر . اكر تكبيرلرك بعضيسني ادا ايتمه‌دن امام ركوعدن قالقيويرسه مقتدي امامه تابع اولوب باشني قالديرر . باقي قالان تكبيرلر ساقط اولور .

اكر امامه ركوعدن صكره قومه‌ده ايريشسه برنجي ركعتي تكبيرلريله برابر قضا ايدر .

بايرام نمازينه ايريشه‌مه‌ين كيمسه‌لر هر نه قدر وقتي كچمدي ايسه‌ده قضا ايتمزلر .

امام شافعي حضرتلري بايرام نمازيني اداده جماعت واذن سلطاني شرط دكلدر . بركيمسه يالكز اوله‌رق بايرام نمازيني ادا ايده‌بيلور بيورديلر .

بركيمسه ابدست آلنجه‌يه قدر امام بايرام نمازندن فارغ اوله‌جغندن ياخود كونش زواله كله‌رك نمازك فوت اولمسندن قورقسه صووار ايكن تيمم ايدوب بايرام نمازيني قيلار .

وجنازه نمازنده ابدست ايله مشغول اولسه تكبيرلرك هپسنك فوت اولمسندن قورقسه تيمم ايله قيلمق جائز اولور .

بايرام نمازنده وجمعه‌ده وسائر فرض نمازلرده وسنتلرده امام سهو ايدوب واجبي تأخير ياخود ترك ايلسه وياخود فرضي تأخير ايلسه ظاهر روايتده كافه‌سندن « سجدهٔ سهو » لازم كلور .

لكن جمعه وبايرام نمازي كبي جماعت چوق اولان نمازلرده ناس فتنه‌ده واقع اولمسون ايچون علماى متأخرين عندنده مختار اولان (سجدهٔ سهو)ك عدم لزوميدر . يعني جاهللر نمازده برشي زياده ايدلمش اولمق توهم ايدوب فتنه احداث واظهار ايتمسونلر ديو جماعت چوق اولان نمازلرده سجدهٔ سهوي ترك ايتمك اولي واحسندر .   (ردالمحتار)

امام بايرام نمازندن صكره ايكي خطبه اوقويوب وايكيسنك آراسنده «جلسهٔ خفيفه» ايدر يعني آزاجق اوطورور . لكن اذانه انتظار ايدلميه‌جكندن منبره چيقنجه اوطورمز .

و رمضان بايرامنده خطبه‌يي تكبير وتسبيح وتهليل وتحميد وصلوات شريفه ايله اوقور . وناسه صدقهٔ فطرك احكامني بيلديرر .

يعني «عَلٰى مَنْ تَجِبُ وَلِمَنْ تَجِبُ وَمَتٰى تَجِبُ وَكَمْ تَجِبُ وَمِمَّهْ تَجِبُ» يعني كيمه واجب اوله‌جغني وكيملر ايچون ونه زمان ونه مقدار ونه‌دن ويرمك واجب اوله‌جغني اول خطبه‌ده بيلديرر ديمكدر .

قربان بايرامنده تكبير و تسبيح ووعظ ناس ايله اوقور وقربانك وقربان كسمه‌نك احكامني و قرباني بيلديرر . خطبهٔ اولي‌يي طقوز وثاني‌يي يدي تكبير ايله فتح مستحبدر . وخطبه‌ده تكبير تشريقي دخي بيلديرر .   (هنديه)

تكبير تشريق

تكبير تشريق اصح اولان واجبدر . سنتدر ديين ده واردر . وجوبنك دليلي ﴿ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ فٖى اَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ ﴾ ﴿ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ فٖى اَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ ﴾ آيت جليله‌لريدر .

امام اعظم عندنده تكبير كتوره‌جك كيمسه مقيم اولمق ومصرده بولنمق وتكبيري فرض نمازلرك عقيبنده كتورمك ونماز جماعتله قلنمش اولمق شرطلريله مشروطدر . وسكز وقتده تمام اولورسه‌ده في زماننا عمل وفتوى امامين قولنه‌در . اما تكبيرك عددي بردر . وهيئتي (الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد) ديمكدر . (الله اكبر الله اكبر) لفظ شريفني ابراهيم عليه السلام اسماعيل عليه السلامي ذبحده عجله ايتمسون ايچون جبرائيل عليه السلام

بیورمشدر . ابراهیم علیه السلام بولفظ شریفی ایشتدکده (لا اله الا الله والله اکبر)
بیوردی . اسماعیل علیه السلام فداء ذبحی بیلنجه (الله اکبر ولله الحمد)
بیوردی .

بوتکبیرك اول وقتی عرفه کوننك صباح نمازینك عقیبیدر . وآخر وقتی امامین عندنده ایام تشریقك آخر کونی که ذی الحجهٔ شریفه نك اون اوچنجی کونی ایکندی نمازینك عقیبیدر .

(ایام نحر) اوچ کون و (ایام تشریق) دخی اوچ کون و (ایام تکبیر) بش کوندر . مجموع تکبیر یکرمی اوچ وقتده تمام اولور .

اشبو یکرمی اوچ وقتده تمام اولور .

اشبو یکرمی اوچ وقتده هرکیمك اوزرینه بش وقت نماز فرض ایسه اول کیمسه اوزرینه فرض نمازلردن سلام ویردیکنده آراسنی آیرمیه رق تکبیر واجب اولور .

امام ، مقتدی ، مسبوق ، لاحق ، منفرد ، مسافر ، رجل ، امرأه ، مصری ، قروی کلیسی مساویدر .

همان صول طرفنه سلام ویرنجه یرندن قالقمه دن و مسجددن چیقمه دن ودنیا کلامی سویله مه دن تکبیر کتورمك لازمدر . کتورمسه آثم اولور . اکر تکبیر کتورمه دن مسجددن چیقسه یاخود قصداً ویاسهواً کلام سویلسه یاخود قصداً آبدستی بوزسه تکبیر ساقط اولور . لکن سلامدن صکره سهواً آبدستی بوزسه اصح اولان تکبیری آبدست آلمادن کتیرر .
(درالمختار)

ولکن (داماد) ده صحیح اولان آبدست آلدقدن صکره کتیرمکدر .
بایرام نمازندن صکره تکبیر واجب دکلدر . بلکه بعض علمایه کوره مستحبدر .
عامهٔ امصارده وکافهٔ اعصارده اعتماد وعمل وفتوی تکبیر تشریق حقنده امامین قولنه در . واحتیاط دخی بونده در . (هندیه وردالمختار)

﴿ تتمه ﴾

اصح اولان ذی الحجهٔ شریفه نك عشر اولنده طراش اولمق وطرناغنی کسمك وسائر نظافتلری اجرا واحیا ایتمك جائزدر . زیراسنتك وقتی کلدکده تأخیر اولنماز .

وافضل اولان سکز کونده ویاخود اون بش کونده بر کره طرناقلرینی وبیقلرینی کسمك وسنت محلنی وقولتوقلرینی تمیزله مك وجمله وجودینی بیقایه رق تنظیف ایتمك لازمدر .

اکر قرق کونی تجاوز ایدرسه مانع اولمیه رق تأخیر ایدلمش ایسه عذر قبول اولنماز کناه کبیره ایشله مش اولور .

لکن « اِذا دَخَلَ الْعَشْرُ وَاَرادَ بَعْضُكُمْ اَنْ يُضَحِّىَ فَلا يَأْخُذَنَّ شَعْراً وَلا يُقَلِّمَنَّ ظُفْراً » حدیث شریفی منطوق منیفی اوزره احرامده اولان حجاجه تبعاً وتشبیهاً وتعظیماً قربانی اولان کیمسه لر عشر ذی الحجه ده یعنی ذی الحجه آینك ایلك اون کونده قربانی کسنجه یه قدر طرناق وبیق وصقالنی وسائر تویلرینی کسمیوب وطراش اولمامليدر .

قربانی کسدکدن صکره احرامدن چیقارکبی طراش اولمق وطرناقلرینی کسمك امام شافعی ومالکی (رحمهما الله) مذهبلرنده « مستحب » امام حنبلی مذهبنده « واجب » وامام اعظم مذهبنده ظاهر اولان مباحدر . مستحب ومکروه دینلر ده واردر . (ردالمختار ، وحدتی وغیرها)

وحجاجك عرفاتده وقفه لری جمعه کوننه تصادف ایدرسه (حج اکبر) اولوب یتمش حج ثوابنه نائل اولورلر .

وجمله حجاج بلاواسطه عفو ومغفرت اولنورلر . وبعض علمایه کوره حجاجك غیریسی دخی عفو اولنور .

واكر وقفه جمعه كوننك غيری بر كونه تصادف ايدرسه بعض حجاج
بلاواسطه وبعضيلری واسطه ايله عفو اولنورلر . يعنی حجی مقبول
اولانلر بلاواسطه وحجی مقبول اولميانلرده آنلرك شفاعتلريله عفو
ومغفرت الهيه يه مظهر اولورلر ومن الله التوفيق والحمد لله
علی التمام و الصلاة والسلام علی بدر الانام وعلی
* آله واصحابه البررة الكرام *

١٣٢٥

فهرست

صحيفه	
٣	بيان الاضحيه
٣	احكام قربان
٥	قربان واجب اولمسنك شرطلری
٦	قربان نصابی
٨	قربان ايديله جك حيوان
٨	قربانه مخصوص حيوان
١١	افضل اولان قربان
٩١	قربانه مانع اولان واولميان عيبلر
١٧	قربان وساٸر حيوانی كسمه سی حلال اولميان كيمسه لر
١٩	كسديكی حلال اولان انسانلر
٢٣	كسيله جك طمرلر
٢٥	حيوان كسيله جكی وقتده دیری وياخود اولمش اولديغنی بيلمك
٢٥	آلت وكيفيت ذبح
٢٧	قربانك مستحبلری
٣١	قربانی كسدكدن صكره مستحب اولان شيلر

صحيفه	
٣٢	قربان اتينك تقسيمی
٣٥	اتی يينمه ين قربانلر
٣٧	عقيقه ناميله كسيلن قربان
٣٨	مساٸل متفرقه
٤٢	قربان دريسنك حالی
٤٣	قربان كسمه نك وقتی
٤٦	تتمه
٤٧	مساٸل متفرقه
٥٢	بايرام نمازی
٥٣	بايرام نمازينك شرطلری
٥٤	بايرام كونلرنده مستحب اولان شيلر
٥٦	بايرام نمازينك وقتی
٥٦	بايرام نمازينك صورت اداسی
٥٨	بايرام نمازينه صكره دن قالسه
٥٩	تكبير تشريق
٦١	تتمه